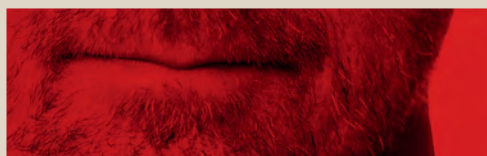

Utdanning
Nr. 11, 1. desember 2023

Lærernes nye leder

INNHOOLD

Inkluderende forskning

I Solbakken barnehage på Jæren forskes det på matematiske utfordringer for barnehagebarn, med særlig vekt på barn med utviklingshemning.

30

Virtuell seilas

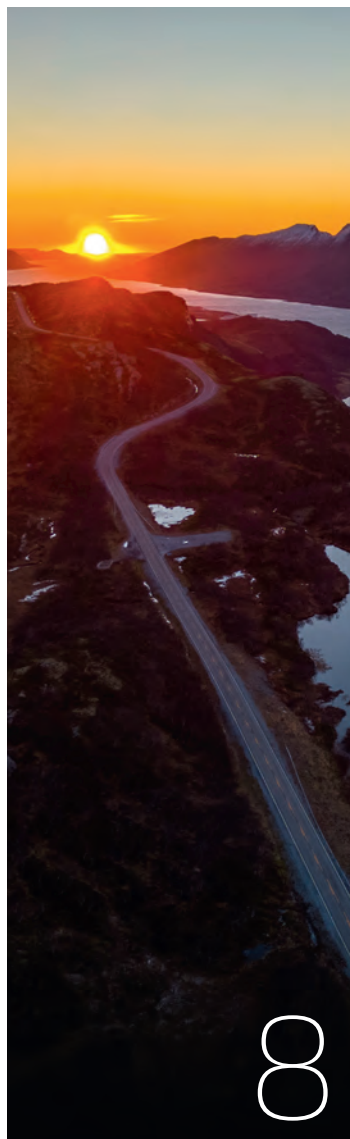
Forrige skoleår fulgte lærer Inger Thoresen (66) og hennes elever i 3. og 4. klasse 16 seilere i en jordomseiling.

26

Netthåp i nordlandsk kystkommune

I Rødøy kommune på Helgeland håper de internett skal redde grendeskolen.

8

Vil jekke opp lønna til lærer-utdannerne

De som velger lærerjobb i skolen, tjener mer enn lærer-utdannere. Nå skal Utdanningsforbundet jobbe for et lønnsløft for de sistnevnte.

24

En realitets-orientering må til

At alle skal få like muligheter gjennom skolen, er et fint ideal, men begrensningene for hva skolen kan gjøre for å nå dette idealet, er reelle, skriver Audun Skinningsrud i kronikken.

Hjernetrim

Bryn deg på femten fjerne spørsmål.

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

LEDER

Lista er lagt høyt

I begynnelsen av november ble Geir Røsvoll valgt til ny leder av Utdanningsforbundet. Til lyden av trampeklapp entret han scenen i landsmøtesalen på Lillestrøm, fikk blomster, en klump i halsen og et fat med epler fra selveste kunnskapsministeren. Røsvoll har mange år bak seg i klasserommet og de siste fire årene har han ledet Utdanningsforbundet i Trøndelag. Men hva mer vet du om 55-åringen?

Visste du for eksempel at han ikke er fra Trøndelag engang, men fra Mo i Rana? At han er bestefar, elsker naturen og har en imponerende merittliste fra friidrettsbanen? Jo da. Den tidligere fylkeslederen kan kunsten å hoppe. Hans personlige rekord er 1,95 meter i høyde. Og det kan komme godt med.

For Steffen Handal har lagt lista høyt. Han har vært en markant leder for Utdanningsforbundet i åtte år. Handal har briljert i debatter, og etter to år med streik landa han jaggutten et oppgjør med reallønnsvekst for lærerne i fjor. Til våren er det nytt hovedoppgjør. Det blir spennende når Geir Røsvoll for første gang skal måle krefter med KS.

Røsvoll overtar også et rekordstort forbund. Det har sine soleklare fordeler, ikke minst i forhandlinger, men det kan by på utfordringer. Når behovene til én medlemsgruppe løftes frem, havner andre i skyggen. Der er det få som trives over tid. Det har vært barnehagelærere som har følt seg stemoderlig behandlet av forbundet, og senest på landsmøtet markerte medlemmer fra voksenopplæringen sin misnøye. Utdanningsforbundets leder bør således også være god i bredde for å kunne tekkes dem alle.

Men enn så lenge er det kun trampeklappen fra Lillestrøm vi fortsatt hører. Og det må sies: Det er en perfekt måte å tonesette et lederskifte.

Lykke til, Geir!

Kaja Mejlbø, ansvarlig redaktør

BARNEHAGETILSKUDD

Varsler samlet krav på to millioner kroner mot tre Espira-barnehager

Barnehagene kan ikke dokumentere at tjenestene som de har betalt eieren for, dekker et reelt behov, ifølge Utdanningsdirektoratet.

Tekst: Geir Molnes

I tre foreløpige tilsynsrapporter varsler Utdanningsdirektoratet at barnehagene må tilbakebetale følgende summer til sine respektive kommuner: Espira Ulsetsbogen barnehage: 921 039 kroner, Espira Rå Barnehage: 766 180 kroner, Espira Kunnskapsbyen barnehage: 390 524 kroner; til sammen drøyt to millioner kroner.

Barnehagene Espira Ulsetsbogen og Espira Rå befinner seg i Bergen, mens Espira Kunnskapsbyen er i Lillestrøm.

Espira er en stor barnehagekjede som eier om lag 100 barnehager med rundt 10 000 barn.

Ifølge Utdanningsdirektoratet har barnehagene betalt for mye for såkalte kvalitets- og utviklingstjenester fra Espira Gruppen.

Hva barnehagene faktisk får tilbake for disse tjenestene, er ikke like klart, ifølge direktoratet. I tilsynsrapportene står det at det ikke er dokumentert at ytelsene er relevante for barnehagene, eller om de i det hele tatt dekker et reelt behov.

I tilsynsrapporten som tar for seg Ulsetsbogen barnehage, står det: «Slik vi ser det har barnehagen betalt kr 921 039 i 2021 for at morselskapet skal jobbe med utviklingsoppgaver, uten at det er avtalt arten, omfanget og tidspunktet for levering av tjenestene barnehagen skal få i gjenyttelse som

Espira eier rundt 100 barnehager med omtrent 10 000 barn.

Foto: Sonja Holteman

følge av dette arbeidet.»

Konsernet kan derimot ha nytte av disse oppgavene, ifølge direktoratet:

«Flere av arbeidsoppgavene på listen mener vi kan være eierinteresser, som for eksempel 'Foretningsutvikling, arbeid som danner grunnlag for oppkjøp og overtakelser og dermed styrker barnehagenes posisjon og grunnlaget for stor-driftsfordeler'».

Utdanningsdirektoratet mener derfor at barnehagene har brutt barnehageloven paragraf 23. Der står det blant annet at barnehager ikke kan inngå avtaler med nærstående parter som avviker fra dem man ville gjort med uavhengige parter. Dette skal være med på å sørge for at foreldrebetaling og offentlige tilskudd kommer barna til gode.

Utdanningsdirektoratet understreker at det er

snakk om foreløpige rapporter.

– Det er derfor for tidlig å konkludere om barnehagene har betalt overpris for disse tjenestene og dermed brutt barnehageloven, skriver avdelingsdirektør Håkon Holmen til Utdanningsnytt.

Kjersti Oppen, direktør for myndighetskontakt og kommunikasjon i Espira, har gitt følgende kommentar til Utdanningsnytt:

– Dette er et pågående tilsyn om Espiras satsing på kvalitet og utvikling i sine barnehager og vi er i god dialog med Utdanningsdirektoratet om dette. Utover det har vi ingen flere kommentarer til dette nå, skriver Oppen.

Barnehagene vil nå få anledning til å svare på de foreløpige tilsynsrapportene. Deretter kan Utdanningsdirektoratet fatte et vedtak og ferdigstille endelige rapporter.

VI FORENKLER TILPASSET OPPLÆRING

1.-10. TRINN - VGS - VO

www.arbeidmedord.no

JEG VIL LÆRE Å LESE 1-8 1.- 3. TRINN

BOKA ER FORTSATT VIKTIG

1-4 LYD- OG BOKSTAVINNLERING

5-8 LESEFORSTÅELSE

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 75,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN. Jeg vil lære å lese 1-4, store eller små bokstaver

JEG VIL LÆRE Å REGNE 1-5

TALLENE 1-20

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 75,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN.

LESESTRATEGI 1-4

Brukes på 4.-10. trinn

Mange lesestrategier for god læring

3 nivå
Fagtekster

BM og NN

Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

ALLE MÅ LESE MYE 1-5

1. og 2. trinn.

God lesestart for alle

- 60 historier
- Oppgaveark
- Tre nivå

BM og NN

Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

FOKUS PÅ SKRIVING 1-6

1.-6. trinn

Skaper skriveglede og forbedrer leseferdigheten
- To nivå

BM og NN

Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LESEØVING 1 OG 2

1.-4. trinn

Effektiv lesetrening om dyr

BM og NN

Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

OPPGAVEMIKS

5.-10. trinn, vgs, vo.

72 artikler for lesetrening
Grammatikk
Rettskriving
Språktrening
To nivå
Også engelsk

BM og NN

Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

DYRENE I SKOGEN SNAKKER

3. og 4. trinn

Ypperlig for lese- og skrivekurs

BM og NN

Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

REPETERT LESING

1.-10. trinn.

Ingen metoder har vært bedre i vårt materiell enn repetert lesing

To nivå

Salgssuksess

BM og NN.

Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LYDLEK

Gi alle en god lesestart!

Lekketont opplegg

Språklydene

5 permer + spillutstyr

kr 2 800,- + mva. Kop. or.

LES, TEGN OG FARG

Enkelt og lærerikt hefte for 2. og 3. trinn

- * Lesetrening
- * Studieteknikk
- * Begreper
- * Tekster til alfabetet
- * To nivå
- * Flott for min.språklige

BM og NN. Inkl. digital utgave.

Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

UKENYTT

5.-10. trinn

41 utgivelser hvert skoleår
Følger skoleåret

Nyhetsquiz!
Lærerikt og engasjerende opplegg om nyheter

BM og NN

Årsab. kr 1560,- + mva.

1/2 årsab. kr 840,- + mva.

ARBEID MED ORD

DIGITALE UTGIVELSER AV DE FLESTE HJELPEMIDLENE
www.arbeidmedord.no

Tlf: 380 33 002 Epost: sven@arbeidmedord.no

Foto: Ole Berg-Rusten/NTB

Utvalgsleder Tine Sophie Prøitz (til venstre) overrakte sluttrapporten om kvalitetsutvikling til kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun 13. november.

VURDERING

Vil endre testsystemet i skolen

Prøitz-utvalget foreslår å avvikle grunnskoleeksamen og endre nasjonale prøver.

Tekst: Marianne Ruud

13. november overleverte professor Tine Sophie Prøitz sluttrapporten fra Utvalg for kvalitetsutvikling til kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap). Oppdraget har vært å foreslå endringer i dagens prøver, verktøy og datakilder med mål om å legge bedre til rette for kvalitetsutvikling.

Utvalget foreslår å erstatte nasjonale prøver med læringsstøttende prøver, som først og fremst skal gi informasjon om elevenes grunnleggende ferdigheter.

Flertallet i utvalget mener prøvene sekundært

skal gi informasjon til skoleeiere og nasjonale myndigheter.

Utvalget foreslår også at det ikke legges til rette for å bruke resultatene til rangering. I tillegg foreslår utvalget å erstatte Elevundersøkelsen med en skolemiljøundersøkelse. Et flertall i utvalget foreslår dessuten å avvikle eksamen i grunnskolen.

– Eksamen er viktig for mange, fordi eksamen sammen med standpunktvurderingene utgjør elevenes sluttkompetanse. Men det man kanskje glemmer, er at den viktigste delen av vurderingsarbeidet er det som foregår hver dag i klasserommet i møtet mellom elever og lærere. Det at 80 prosent av karakterene på vitnemålet er standpunkt karakterer, gjør at vi bør bli mer opptatt av god undervisningsvurdering, sier Tine Sophie Prøitz

til Utdanning.

Utvalget har også sett på hvilke behov lærere, skoleledere, skoleeiere og nasjonale myndigheter har for verktøy, prøver og datakilder til kvalitetsutvikling.

– Er det behov for ekstern kontroll med lærernes standpunktvurdering?

– I Norge er standpunktvurderingene tillitsbasert. Det mener jeg er en styrke ved det norske vurderingssystemet, sier Prøitz.

Utdanningsforbundets leder Steffen Handal var også til stede da sluttrapporten ble lagt frem.

– Jeg er glad for at utvalget foreslår et nytt og endret system som skal sikre elevenes læring og trivsel. Det må være rettet mot læringen i klasserommet og det som skjer mellom lærer og elev, sier Handal.

Høy terskel for å droppe eksamen

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap) er skeptisk til å avskaffe eksamen i grunnskolen.

Tekst: Marianne Ruud

– Jeg registrerer at på dette punktet har utvalget delt seg i et flertall og et mindretall. Utvalgsmedlemmene tar samtidig sterke forbehold og skriver at det er en forutsetning at det blir etablert varige strukturer for støtte til lærerne i deres vurderingsarbeid, slik at kvaliteten på standpunkt karakterene sikres. Derfor mener jeg at det er der vi må begynne. For meg er det en høy terskel til det å avvikle eksamen i grunnskolen. Men nå skal jeg lese meg opp på hvordan de ulike partene har argumentert, sier Nordtun.

– Hva synes du om å avvikle dagens nasjonale prøver?

– For meg er det aller viktigste at vi får en skole der ungene har det bedre, der de trives og mestrer. Derfor er dette forslaget noe jeg absolutt vil gå inn og se nærmere på, sier hun.

Stortingsrepresentant Marit Knutsdatter Strand (Sp) synes forslaget om å avvikle nasjonale prøver og eksamen i grunnskolen, er interessant.

– Unødvendig press og stress fortrenger læringsarbeidet både for elever og lærere, sier Strand.

Hun er fornøyd med at utvalget foreslår et nytt og helhetlig system for vurdering.

– Det nye systemet må i større grad tilpasse seg elevene og deres læring, ikke motsatt.

Høyres skolepolitiske talsperson Jan Tore Sanner er derimot kritisk til å avvikle eksamen i tiende klasse.

– Eksamen gir eleven mulighet til å få vurdering av en annen enn faglærer. I tillegg bidrar eksamen til at noen kikker lærerne i kortene. Det gir en likere karakterpraksis, sier Sanner.

Han vil også beholde nasjonale prøver og åpenhet om resultatene.

– Det er viktig for å kunne løfte skoler og sette inn nye tiltak.

Samtidig støtter Høyre forslagene om å videreutvikle og forbedre prøver. Partiet ønsker seg dessuten bedre systemer for oppfølging av skoleeiere og for videreutdanning av lærere.

Gjør intensiv opplæring *intensiv* – jobb med elevens forståelse og ferdigheter

Grunnleggende begreper er generelle, og derfor «byggesteiner» i all læring.

Nyborgs BU-modell tar vare på ulike del-prosesser i begrepslæring. Grunnlaget BU-materiell gjør det lett å ta modellen i bruk.

ANNA begrepslotto

krever at elevene aktiverer eksekutive funksjoner. Det er lett å se endring hos elever når de på denne måten «tvinges» til å sette ord på den ene egenskapen etter den andre. Og så er det kjekt å spille spill!

Matematikkvansker?

Når elever som strever får gjøre regnestykker «på ekte», blir det mye lettere å regne. Grunnlaget desimalsett har materiell som kan brukes til 2-, 3-, og 4-sifra tall, eller til desimalbrøker.

Finn mer på nettsida vår. Ta gjerne kontakt om dere har spørsmål eller ønsker kurs.

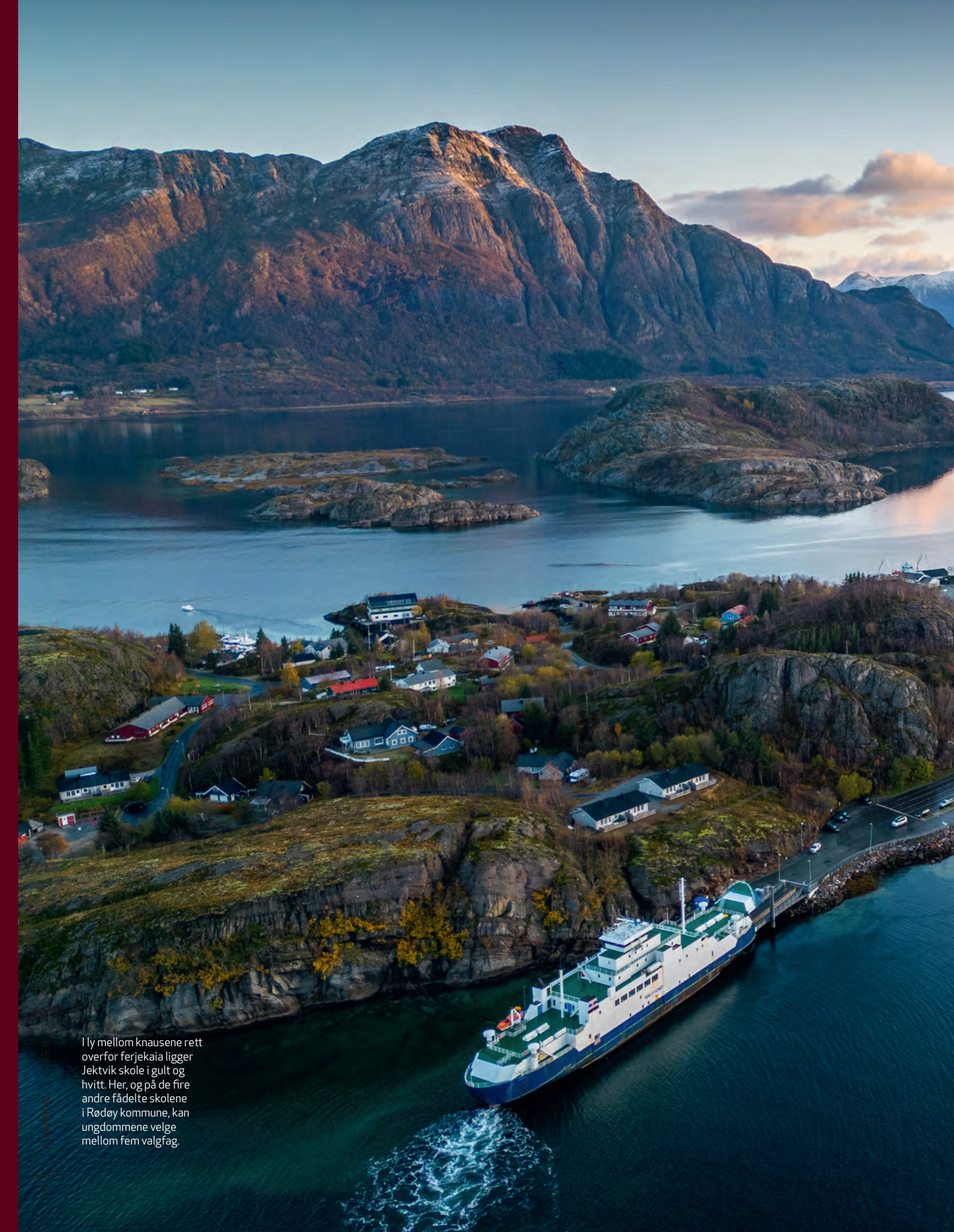

Unødvendig press og stress
fortrenger læringsarbeidet.

Marit Knutsdatter Strand, stortingsrepresentant (Sp)

**PEDVERKET
KOMPETANSE**
www.pedverket.no

www.pedverket.no | post@pedverket.no | Tlf 911 84 610

I ly mellom knausene rett overfor ferjekaia ligger Jektvik skole i gult og hvitt. Her, og på de fire andre fâdelte skolene i Rødøy kommune, kan ungdommene velge mellom fem valgfag.

An aerial photograph of a coastal town, likely in Norway, featuring a large, rugged mountain with significant snow cover in the background. The town is situated on a rocky peninsula with a few buildings, including a large yellow school building, and a small harbor area with a dock. The water is calm, reflecting the sky and the surrounding landscape.

Skjermet skole i havgapet

Fjernundervisning gir elevene ved fådelte skoler i Rødøy valgmuligheter på linje med elever på store skoler. Men ikke alle er overbevist om at det er et gode.

Tekst: Kirsten Ropeid Foto: Hans Petter Sørensen

ØRESVIK SKOLE

Emilie sitter mutters aleine i klasserommet på Øresvik skole i Rødøy kommune og venter på tysktimen. Øresvik er en liten bygd på fastlandet i Nordlands-kommunen. Flytter åttendeklassingen blikket fra tyskbooka til vinduet, kan hun denne morgenen se Helgeland på sitt vakreste: I rosa morgengry speiler en blank fjord steile tinder pynta med nysnø på toppene.

– Jeg valgte tysk fordi søskenbarnet mitt tok det, forteller Emilie, som slett ikke synes faget er særlig vanskelig.

Men når læreren hennes dukker opp, er det ikke i dette rommet. Det er på en skjerm fra Rødøy skole ute på Rødøya. Og i dag er det bare de to i timen.

Flere språkvalg med digitale timer

Rødøy kommune har fem skoler: Øresvik, Jektvik, Rødøy, Nesøy og Tjongsfjord. Alle har 1.-10. klasse, men til sammen huser de bare 146 elever. Skolene er fådelte, det vil si at to eller fle e årstrinn undervises sammen. Rødøy og Nesøy skoler ligger på hver si øy, de tre andre på fastlandet.

De store avstandene og mangel på kvalifiserte faglærere byr på utfordringer, blant annet når det kommer til elevenes mulighet til å velge fordypning og fremmedspråk.

Løsninga ble digital. Ideen kom på et rektormøte for noen år siden, og i 2017 ble de første forsøkene med fjernundervisning igangsatt. Ved hjelp av skjermen kunne elevene sitte i sitt eget klasserom og undervises av en lærer ved en av de andre skolene. På den måten kunne grendeskolene leve videre og elevene ha større valgfrihet. Prosjektet vekket oppmerksomhet, og fra 2019 til 2022 ble forskere ved Nord Universitet involvert.

Den gangen måtte de ha dispensasjon fra opplæringsloven. Nå derimot, i den nye utgaven av loven, som ble vedtatt i sommer, er det åpnet for at deler av undervisningen kan gjennomføres som fjernundervisning, der lærer og elev ikke er fysisk til stede sammen. I forarbeidene er nettopp Rødøy nevnt.

Sårbart med små skoler

– Da planene om digital undervisning først dukka opp, tenkte jeg umiddelbart at det var

Åttendeklassingen Emilie er mutters aleine i klasserommet og i full gang med tysktimen. Læreren sitter på ei øy et anna sted i kommunen.

nok et sparetiltak med kutt av lærerstillinger som mål, sier Roald Fiskum.

Han er leder for Utdanningsforbundet i Rødøy og lærer ved Øresvik skole.

– Men jeg innså snart at dette var et kostbart tiltak som ville øke elevenes reelle mulighet til å velge tilvalgsfag, ikke bare ta det som deres skole tilfeldigvis kunne tilby, sier han.

Fiskum får støtte av rektor, Janne Andersen.

– Fremmedspråk er progresjonsfag, sier hun.

– I slike fag er det vanskelig å undervise elever på ulike nivå samtidig, slik vi gjør på fådelte skoler.

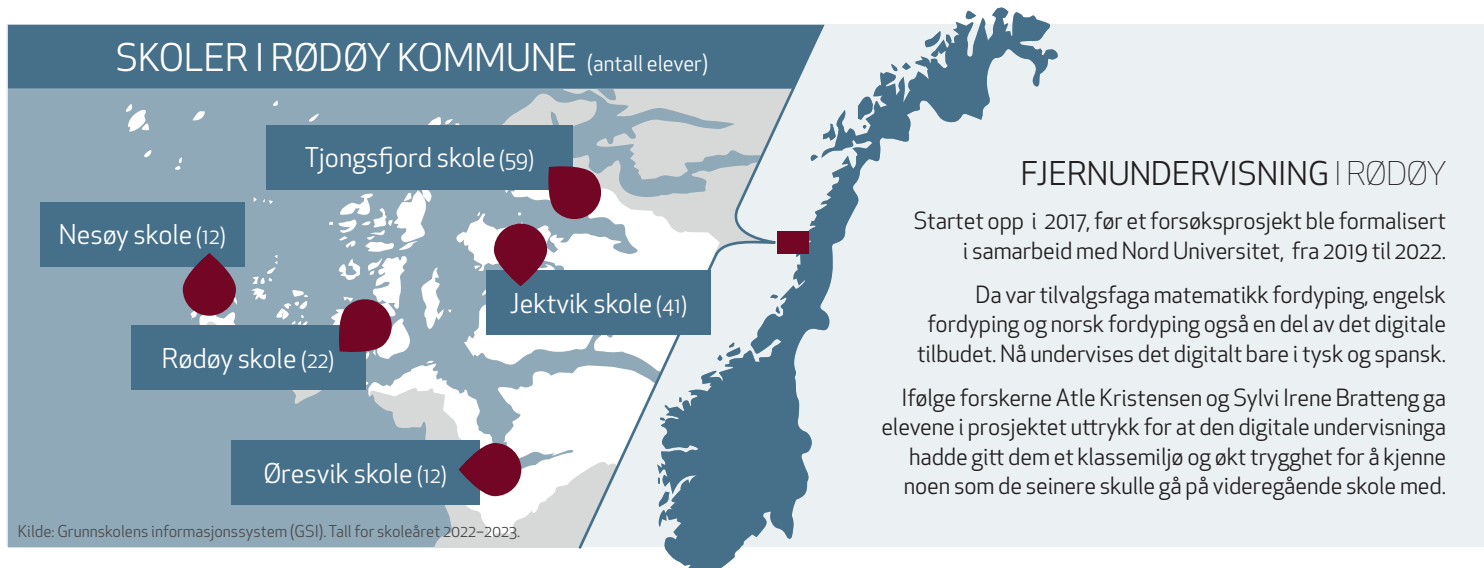
Elevene som får fjernundervisning, følger undervisninga fra sin egen skole, noen ganger som eneste elev. Rektor meiner tilbudet likevel har sosial verdi.

Øresvik skole har fire lærere og tilbyr ungdomsskoleelevene fem tilvalgsfag.

Jeg innså snart at dette var et kostbart tiltak som ville øke elevenes reelle mulighet til å velge tilvalgsfag.

Roald Fiskum, leder for Utdanningsforbundet i Rødøy og lærer ved Øresvik skole.

Elevene ved Tjongsfjord skole har ikke digital undervisning. Også de som har andre fremmedspråk som tilvalgsfag undervises av lærer som er til stede i klasserommet.

– Vi er så få på våre små skoler. Bare kontakten med en ekstra lærer og fle e jamnaldringer over nett er viktig for elevenes sosiale kompetanse, sier hun.

I tillegg til den digitale undervisninga skal elever og lærere også ha to fysiske møter hvert halvår. I høst har det ikke vært mulig å gjennomføre. En av kommunens to tysklærerne har vært sykemeldt. Det samme gjelder nå også de to spansk lærerne.

Vikarer sørger for at timene blir gjennomført, men uten de faste faglærerne er det ingen til å organisere disse møtene. Vikarene de har i dag, er heller ikke kvalifiserte for å undervise i tysk. Læreren til Emilie er en fast lærer ved en annen skole i kommunen, men har ikke tysk som fag. Den andre er berliner, nå bosatt i nabokommunen Lurøy. Men hun har ikke lærer-kvalifikasjoner etter norske regler.

Fjerntimer krever egen pedagogikk

– Problemet nå med den digitale undervisninga er det samme som med all undervisning i

Rødøy: mangel på kvalifiserte vikarer og kvalifiserte søkere til lærerstillinger, sier rektor Andersen.

Digital undervisning krever dessuten ikke bare undervisningskompetanse i faget det skal undervises i. Det krever også en egen pedagogikk, ifølge Janne Andersen:

– Elevene får et enda større behov for avveksling og de må i større grad få produsere innholdet sjøl enn ved tradisjonell klasseromsundervisning, sier hun.

Emilie har lukket læreboka og slått av skjermen. Tysktimen hennes er ferdig for i dag. Nå er det tiendeklasse som skal til pers, men av klassens to elever er det bare én som logger seg på i tillegg til læreren. Brage Djønne (15) sitter i klasserommet sitt på Nesøy skole, en drøy halvtime med bil og snaut halvannen time med ferge fra Øresvik. 15-åringen begynner tysktimen med å fortelle om høstferien sin.

– Wir haben Freunde in Sogndal besucht. Vi har besøkt venner i Sogndal, sier han ubesværet over skjermen.

JEKTVIK SKOLE

De 41 elevene ved Jektvik skole har god plass. I tillegg til det gule huset i midten bruker skolen det hvite huset til venstre, som er det gamle skoleinternatet, og disponerer gymsal i samfunnshuset, som er det hvite huset til høyre.

Viktig å kunne

Elevene ved Jektvik skole er glade for valgmulighetene.

Vi drar videre nordover, med Jektvik skole som mål. Fergeturen tar en drøy time, og underveis krysser vi polarsirkelen. Rektor Henriette Blix kommer i stor fart inn på personalrommet, som ligger i den delen av skolen som en gang var elevinternat. Ved skolestart var to av skolens lærerstillinger ubesatt. Da må rektor være vikar, så tida må nyttes vel. Blix kjenner skolen godt, det var her hun gikk sjøl som elev.

– Jeg var ferdig med lærerutdanninga på Nesna i 2014, to år før delinga av utdanninga

Med denne fantastiske ideen om digital undervisning kan vi tilby et spekter av tilvalgsfag på linje med de store skolene.

Henriette Blix, rektor

OPPLÆRINGSLOVEN

- I den nye opplæringsloven, som Stortinget vedtok 2. juni i år, blir det åpna for at deler av undervisninga kan gjennomføres som fjernundervisning, der lærer og elev ikke er fysisk til stede sammen.
- I forarbeidet til loven er den digitale undervisninga i Rødøy nevnt.
- Den nye loven krever at fordelene for elevene med fjernundervisning må være større enn ulempene, og at fjernundervisninga er trygg og pedagogisk forsvarlig. Opplegget må ta hensyn til elevenes læring, trivsel og sosiale samhörighet, heter det i den nye loven.

velge selv

mellom de fem første og de fem siste klassetrinnene, sier hun.

Det har gjort det vanskeligere å rekruttere lærere til de små 1–10-skolene.

– Er det blitt så vanskelig at vi bør gi opp fådelte skoler?

– Nei. Under utdanninga vikarierte jeg i større byskoler og fikk med det bekrefte kvaliteten ved de fådelte skolene. Det er der jeg skal være, sier hun, og fortsetter:

– Og med denne fantastiske ideen om digital undervisning kan vi tilby et spekter av tilvalgsfag på linje med de store skolene.

Blix ser likevel utfordringa med at man-

gelen på lærere i små distriktsskoler også rammer denne undervisningsforma.

– Når man må gjøre det samme på samme tidspunkt ved fle e skoler, kan det gå utover muligheten til å være spontane, som er en stor kvalitet ved små skoler. Er det fi t vær, drar vi på tur, sjøl om det ikke var planlagt, for eksempel. En løsning på det er god dialog mellom skolene og faglærerne, sier hun.

Henriette Blix forsvinner inn på rektor-kontoret, mens vi går for å treffe ungdommene som har spansk som tilvalgsfag digitalt. De har ofra første del av kroppøvingstimen for å møte oss, men forblir tause til spørsmål

som «hvorför valgte dere spansk», «fungerer digital undervisning» og «er det andre fag dere kunne ønske kommunen kunne tilby».

Spørsmålet «Var det viktig å kunne gjøre et valg?», derimot, besvares med et unisont ja.

For første gang i skoleløpet har de gjort egne valg som kan være bestemmende for egen utdanning. Om ikke lenge skal de velge videregående skole, et valg ikke bare om utdanning, men også hvor de skal bo, langt borte fra familien, i fle e år.

– Er det greit å ha gjort et valg om tilvalgsfag før dette store valget?

Alle nikker, rister løs og starter timen.

– Undervisning krever nærhet

Ved Tjongsfjord skole er lærerne delt i synet på fjernundervisninga.

Vi kjører drøye 26 kilometer videre nordover, inn Tjongsfjorden og ut igjen. Vest i havet er det kjente fjellet og landemerket Rødøyløva opplyst i lav middagssol, og i øst kneiser snøtindene. Kneiser gjør også Tjongsfjord skole, med store bygg og plassering godt synlig i bygda. Dette er Rødøys største skole med 59 elever og den eneste av de fem skolene som ikke lenger er en del av fjernundervisningstilbudet.

Da den fi e år lange forsøksordninga var over i 2022, bestemte kommunestyret at de som har lærerkraftene i tilvalgsfaga ved egen skole, kan få tilby ordinær klasseromsundervisning.

Flere av lærerne ved Tjongsfjorden er godt fornøyd med det.

De forteller om teknikk som feilet. Og noen peiker på dårlig digitalt klassemiljø.

– Undervisning krever nærhet, ei hånd på skulderen, øyne som ser, sier lærer Lilian S. Abelsen.

– Elevene satt uten voksne i klasserommene, noe som ikke var etter planen. Hvorfor skal vi være med på det når vi har lærerkrefter her ved skolen? spør hun.

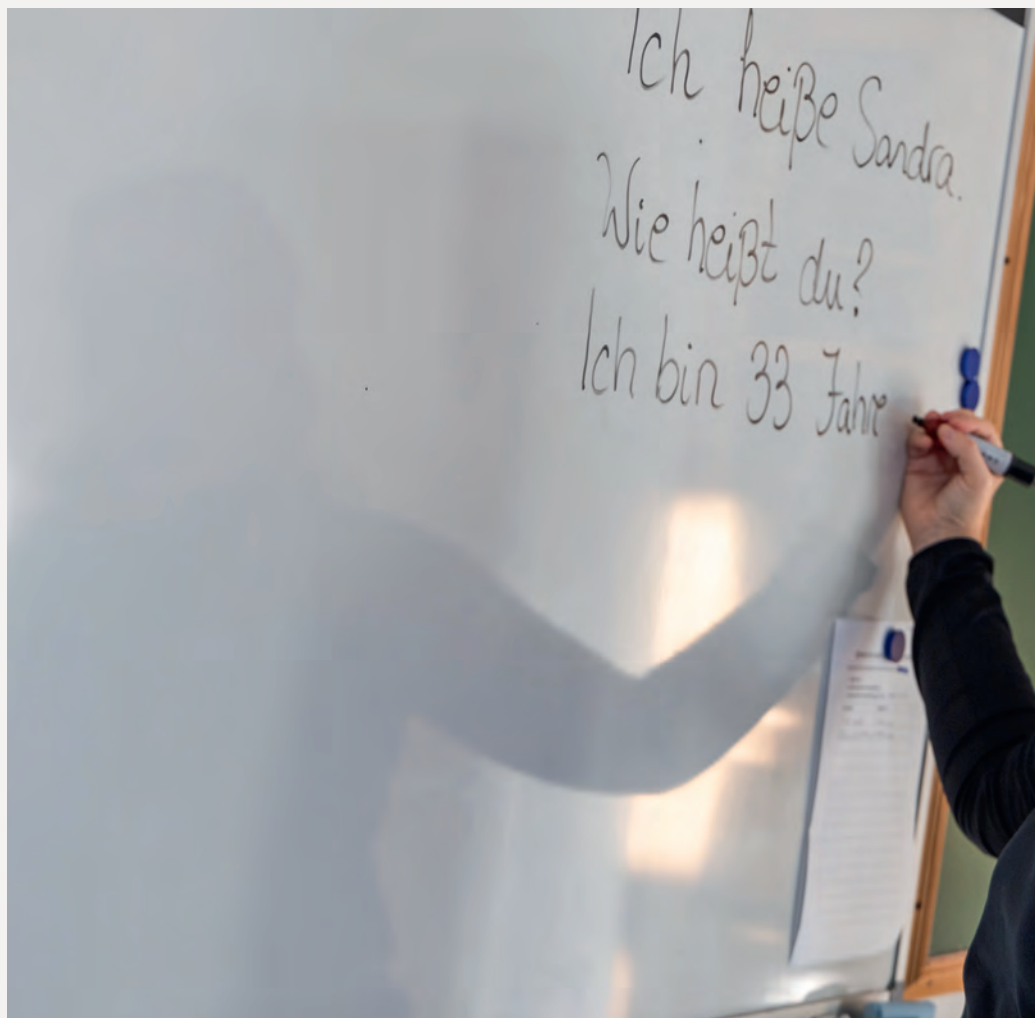
– Slik fikk jeg digital nærhet

En av disse kreftene er assisterende rektor Sandra Seljevoll Våtvik. Hun er én av kommunens to tysklærere og hadde digital fjernundervisning før kommunestyrets vedtak. Nå underviser hun tysk bare på Tjongsfjord.

– Men jeg er nok mer positivt til digital undervisning enn de fle te andre ved denne skolen, vedgår hun.

Også Våtvik meiner at undervisning krever tillit, og at tillit krever nærhet. Men hun mener hun klarte å oppnå det også i det digitale klasserommet.

– Jeg fikk elevene til å fortelle om seg sjøl, skreiv det ned og tok godt vare på det de fortalte. Alle elevene fikk telefonnummeret mitt, og jeg svarte døgnet rundt. Slik fikk vi nærhet,

Sandra Seljevoll Våtvik er én av to tysklærere i Rødøy kommune. Hun meiner læreren kan få nærhet til elevene over nettet.

og samtidig et godt grunnlag for å skape små samtaler der vi både øvde på språket, og der jeg stadig fikk ny informasjon om elevene som jeg kunne bruke til videre samtaler, sier hun.

Likevel ser hun ett stort problem ved denne undervisningsforma:

– Elever med spesielle behov vil ha store problemer uten betydelige tilretteleggingstiltak, sier assisterende rektor Sandra Seljevoll Våtvik: – Det er få og ingen slike tiltak, og dermed også lite kunnskap og erfaring med hvordan slike tiltak bør legges opp, sier hun.

Tjongsfjord skole er med sine 59 elever kommunens største.

– Kan få betydning for veien videre

Både oppvekstsjefen og ordføreren i Rødøy er helt enig med elevene ved Jektvik.

– Vi tror det er viktig for elevene å kunne velge. Våre elever skal derfor kunne velge tilvalgsfag på linje med elever i større kommuner, sier skolesjef Svend Leif Einvik.

– Vi har registrert misnøye med ordninga fordi den ikke gir god nok nærhet mellom lærer og elev. Kommentar?

– Nærhet er viktig. Det kan sikres også i digital undervisning, sier han.

Underveis i prosjektet valgte kommunen å innføre egne ordensregler for det digitale klasserommet. Årsaken, sier Einvik, var at de så at det generelle ordensreglementet ikke dekket utfordringene som kan oppstå med digital undervisning, som for eksempel at elevene slo av lyden hos seg sjøl og ikke deltok.

– Er den digitale undervisningsforma egna for elever med spesielle behov?

– Elevene skal få undervisning tilpassa behov, uansett, sier skolesjefen.

– Viser ikke situasjonen dere er i nå, at digital undervisning er akkurat like sårbar for lærermangel som vanlig undervisning?

– Naturligvis. Og også at det er ikke mange språklærere på markedet, sier Svend Leif Einvik.

Ulike syn

Den fi e år lange forsøksordninga med fjernundervisning var over i 2022. Under kommunestyremøtet i april i år var det sterk diskusjon om veien videre.

– Det kom fle e forslag i møtet. Ett var et ønske om et kostnadsoverslag av de to alternative drifts åtene for tilvalgsfag, men dette ble ikke vedtatt, sier ordfører Inger Monsen, Arbeiderpartiet.

Resultatet ble derimot at skoler som har lærerkrefter lokalt i tilvalgsfaga, kan tilby klasseromsundervisning, men skoler som

Svend Leif Einvik, skolesjef

Inger Monsen, ordfører

ikke har det, får tilbud om fjernundervisning.

Dermed ble digital undervisning bare aktuelt for 2. fremmedspråk, siden alle skolene har lærerkompetanse til å undervise i fordypning i norsk, matematikk og engelsk.

Ordførerens inntrykk er at de ulike syna på fjernundervisningen både grupperte seg etter partiskiller, men også mellom de største og de minste skolene.

– Hva vedtaket koster oss i kroner, får vi se når vi snart skal behandle neste års budsjett, men vi er jo klar over at det er dyrere å drifte dagens tilbud kontra digital undervisning i tilvalgsfag for alle elever, sier Monsen.

Samtidig konstaterer hun at med synkende fødselstall og fle e eldre vil mer penger naturlig nok styres til eldreomsorg og mindre til oppvekst i åra framover.

– I Rødøy kommune har politikerne likevel vært enige om at det lønner seg å satse på skole. Derfor har vi i dag fem skoler til 146 elever. Vi vil også i framtida satse på våre barn og unge, sier Inger Monsen.

– At våre elever, uansett hvilken av våre skoler de går på, kan få mulighet til fle e fremmedspråk, det er fl tt, og det kan få betydning for de valga de skal gjøre videre i utdanninga, avslutter hun.

Foto: Noah Seelam, AFP / NTB

Bruker app for å avlese elevfjesene

Navneopprop er ut, ansiktsgjenkjenning in.

INDIA: En lærer tar bilder av elever via en app for ansiktsgjenkjenning på en statlig barneskole i Hyderabad, hovedstaden i delstaten Telangana i India, 9. november. Teknikken er introdusert av delstatsregjeringen for å forbedre nøyaktigheten og effektiviteten til oppmøtereregistrering i Telagana, der det bor ca. 35 millioner mennesker (2011, tall fra Wikipedia).

Hjelper elever med å finne sin indre rockestjerne

Foto Serkantura, Freeimages.com

Elever ved grunnskolen Linby cum Papplewick i Nottingham fikk nylig trommeundervisning av tidligere Status Quo-trommeslager Jeff Rich.

STORBRITANNIA: Barn og ansatte hadde kledd seg ut som rockestjerner for anledningen, ifølge chad.co.uk, nettutgaven til avisen Mansfield and Ashfield Chad.

– Jeg måtte klemme tauene på siden for å spille forskjellige toner, sa Freddie Stevenson (9).

– Det var spennende og litt bråkete, men veldig bra. Lærerne så fine ut som rocke-

stjerner! sa eleven George.

Etter at Rich sluttet i Status Quo, har han undervist i tromming og perkusjon i skoler over hele landet. Selv var han ni år da han begynte å interessere seg for musikk.

– Jeg måtte kjøpe mitt eget trommesett. Foreldrene mine hadde ikke råd. Men jo yngre barna er når interessen vekkes, jo bedre. Da vil de bare spille! sa han.

Foto: Roberto Cisneros, AFP / NTB.

Folk deltar i en nattevåke i Panama by etter at to lærere ble drept under en protest 8. november.

Studenter kritiserer nye lærebøker for å erstatte fakta med propaganda

RUSSLAND: Siden starten av dette skoleåret har elever i videregående skole lært historie fra nye lærebøker, inklusive et kapittel om Ukraina-invasjonen. Myndighetene har nemlig innført disse nye lærebøkene i historie, men bøkene kritiseres av studenter for å erstatte fakta med propaganda. Studenter som forbereder seg på å undervise i historie, rives mellom «patriotiske» og «liberale» fortellinger, selv om de nekter å godta statens versjon uten debatt. Det skriver Worldcrunch, et Paris-basert engelskspråklig nyhetsnettsted. Nettsidet gjengir intervjuer med forskjellige studenter som forteller om sine erfaringer.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

Nattevåke for to drepte lærere

To demonstrerende lærere ble skutt av pensjonert dommer.

PANAMA: Folk deltok i en nattevåke i Panama by etter at to lærere ble drept under en protest 8. november. De to lærerne deltok i en veiblokade åtte mil vest for hovedstaden 7. november, i tredje uke av protester mot regjeringens kontrakt med det kanadiske gruveselskapet First Quantum Minerals (FQM).

Ifølge media var det en pensjonert amerikansk dommer, Kenneth Darlington (77), som skjøt og drepte de to lærerne. Hendelsen, der man ser lærerne, Abdiel Díaz og Iván Rodríguez bli skutt, ble også filmet og lagt ut på Twitter/Z.

Over hele landet har raseriet over kontrakten som vil holde Panamas største kobbergruve i drift i to tiår i en jungel med rikt biologisk mangfold, spredt seg.

Blokaden har gitt opptil 80 millioner dollar i daglig tap for bedrifter, ifølge landets bedriftsleder-forening. Skolene har vært stengt over hele landet i over en uke.

Kilder: Standard.co.uk, AFP, Newsweek, Reuters, NTB

Oversatt og redigert av Ylva Törnngren

Nytt læringsspill for VGS om trepartssamarbeidet fra LO og NHO

Elevene lærer om den norske arbeidslivsmodellen gjennom å samarbeide om oppgaver som jobbsøking, ansettelse, lønnsforhandling og å løse opp en fastlåst konflikt. Spillet gjennomføres med veiledere fra LO og NHO og holdes i klasserommet med utdelte telefoner og annet nødvendig utstyr. Skolen trenger kun en projektor eller storskjerm og mulighet til å koble til lyd.

Book et besøk her: vinnvinnspillet.no

VINN VINN

Tillitsvalgt med opprykk

Han kan både hoppe høyt, sikte seg inn og holde balansen. Nå venter en oppgave som vil kreve alle hans talenter og enda litt til.

Tekst: Kari Oliv Vedvik Illustrasjon: Kristin Slotterøy

Telefonen til Geir Røsvoll (55) dirrer og lyser. Rundt oss pakkes landsmøtet i Utdanningsforbundet ned og skal settes på lager i fire år. Politikken han og det nye sentralstyret skal styre etter, ble meislet ut disse novemberdagene på Lillestrøm. 190 000 medlemmer får en ny leder fra nyttår.

– Da du rakte opp hånden første gang og meldte deg som tillitsvalgt, var målet da å bli leder for hele organisasjonen?

– Nei, slett ikke. Hadde noen sagt til meg for ett år siden at jeg skulle lede Utdanningsforbundet, hadde det virket utenkelig. Det er først de siste månedene at tanken har modnet.

– Jeg har litt samme følelsen som før et nytt skoleår, når jeg skulle få ny klasse. Glede, forventning og litt spenning, sier mannen som har jobbet som lærer i 18 år før han ble fulltidstillitsvalgt.

Alternativ skole

Geir Røsvoll startet karrieren med de første seksåringene i Bærum, vest for Oslo. Den gang var det et forsøksprosjekt.

– Den første jobben var ganske skremmende, men jeg oppdaget ganske fort at jeg taklet

det. Det var jo stas for en nyutdannet lærer fra Mo i Rana å ha ansvaret for å gjøre 28 små menneskene til gagns mennesker, men det var også et voldsomt ansvar.

Fra de yngste barna skiftet han til en ungdomsskole i Groruddalen, øst i Oslo. Men med klasser på 29 elever så han fort at det skolen kunne gi enkelte, ikke var bra nok.

– Vi fikk leid et hus og hadde ordinær skole tre dager i uka og alternative opplegg de to andre dagene. Sånn som kunst, håndverk, idrett og friluftsliv, og praktiske aktiviteter som elevene var med på å planlegge. Jeg hadde med meg rasende dyktige lærere. Vi hadde elever fra flere skoler i bydelen. Opplegget var topp, men ressursene var knappe, minnes Geir.

Hjemme hadde han kone og små barn, det var en travel tid for småbarnsfamilien. Det kan journalistkona Lajla Ellingsen bevitne.

– Det var ganske rått, det han gjorde. Han så et behov for en annen måte å jobbe på, fikk en idé og gjennomførte. Det var ungdommer med så mange utfordringer som trengte å bli sett. Det var en heftig tid for oss begge, forteller Lajla, som på den tiden jobbet i Dagbladet.

Hun beskriver ektemannen som en skvær og

snill type, som handler når det er nødvendig.

– Geir liker å være sjefen i klasserommet. Han har ingen skjulte agendaer og er tydelig og hensynsfull, forteller hun som har kjent mannen sin siden hun var 14 år.

– Vi var i samme gjengen og ble sammen da vi gikk på videregående.

Færre elever

Etter ti år i Oslo gikk turen til Trondheim, der de fortsatt er etablert. Samlivet har gitt dem tre barn og ett barnebarn. Ett av barna går i farens fotspor og har begynt på lærerutdanningen.

– Han er veldig engasjert og har allerede meldt seg inn i Pedagogstudentene, sier Geir.

Da Geir selv var student på Nesna i Nordland, var det over 1000 studenter der og fem lærerstudentklasser.

– Det var et fantastisk miljø. Jeg har kontakt med mange fra den tiden den dag i dag.

I dag har de fleste studentene forlatt Nesna, og flere steder i Distrikts-Norge står det ledige studieplasser.

– Vi må jobbe for å gjøre læreryrket attraktivt igjen. Jeg er lei av at folk som aldri har stått i et klasserom, sier at størrelsen på klassene

Motto

Våg å være lærer

Visjon

Lønna skal opp og arbeidsbelastningen ned.

Har sans for folk som med gode grunner snakker makta midt imot.

Hovedbildet er tatt av Thor Nielsen.
Øvrige bilder: Privat/Lajla Ellingsen

ikke har noe å si. Jeg vet at det ikke stemmer. Med færre elever får lærerne bedre tid til hver elev og tid til å tilpasse undervisningen. Da kan man forebygge og være til stede for elevene.

En leken fyr

Tidligere kollega og venn Øystein By Rise beskriver Geir som en skolemann til ferspisene.

– Da vi jobbet sammen på Vikåsen skole i Trondheim, drev vi med uteskole før man visste hva uteskole var. Jeg husker at Geir holdt et engasjert foredrag om rogn for elevene da vi var ute på tur. Det var sånne ting vi gjorde da. Vi tok blant annet med hele trinnet på overnattingstur i telt. Vi gjorde det fordi vi syntes det var artig, forteller By Rise.

Han har mange godord å si om kompisen som han har kjent i fle e tiår.

– Geir har et bredt nettverk. Jeg tror ikke det er noen som ikke trives sammen med ham. Han er resonnerende og tenkende, liker å så mye. Han har blant annet malt et bilde som jeg har hengende på veggen. Og når det passer sånn, drar han frem gitaren og spiller, sier By Rise.

Flere av vennene beskriver Geir Røsvoll i rosende ordelag.

– Han er limet i vennegjengen. God til å lage mat, og så har han masse dårlig humor. Han driver med mange aktiviteter. Blant annet spiller vi bridge mot hverandre på nett, forteller studievennen Tor Helge Aas.

Geir er en leken fyr og håper det skal være plass til det også i skolen, spesielt for de minste barna.

– Lek er så mye, det kan være sjakk og andre brettspill, men også utelek og rollelek, sier han.

Selv har han holdt ungdommelige ferdigheter ved like og befin er seg gjerne på ski, både nedover og bortover. De siste årene har han også koblet en kite foran.

– Veldig artig. Jeg liker nye aktiviteter og å

Hoppfakta om Geir:

80 meter på hoppski
i Fageråsbakken

1,95 m i høyde

4,30 meter i stavsprang

Geir (i 1990)

Kretsmester i spretthopp på ski

tilegne meg nye ferdigheter. Jeg har alltid vært glad i å gå på ski. Da jeg var ungdom, drev jeg med kombinert. Kom det litt snø, måtte vi den inn i bakken for å få gode hoppforhold. Det var vi barna som gjorde det selv. Ting er så profesjonalisert i dag. Vi bare lekte og var sammen. Det ble det godt kameratskap av.

Fant balansen

Venner beskriver en mann som går inn for å mestre nye ting. Og listen over alt han behersker, er lang. Han har drevet med mangekamp og vært trener i den lokale friidrettsklubben.

– Han er krets- eller nordnorsk mester i det meste han har drevet med. Han tar ikke fullt så mange saltoer på ski lenger og stuper ikke lenger fra de høyeste klippene, men han er fortsatt en aktiv fyr, sier kona.

Hjemme i garasjen står en enhjulssykel.

– Vi var på ferie, og jeg hadde bursdag. Faren min sa jeg kunne velge meg hva jeg ville i en sportsbutikk i Hamburg. Jeg valgte et rulle-

brett. Jeg så for meg at jeg skulle bli den kuleste gutten i Mo som kom skatende nedover gata. Men skateboard var ikke tillatt i Norge på den tiden. Da ble det enhjuling i stedet.

Han øvde og øvde. Holdt seg fast i familiens campingvogn, prøvde å balansere for så å gripe fast igjen.

– Moren min forteller at hele vogna ristet for hver gang.

Til slutt behersket han det også.

– Det er veldig terapeutisk. Enten faller du forover eller bakover, eller så holder du balansen. For å klare å holde balansen må du konsentrere deg om bare det. Jeg har en voksenutgave og klarer fortsatt å sykle på den.

Geir lærte noen av elevene sine det også. De satte opp sirkusforestilling med sjonglering, balansering på slakk line og sykling på enhjulssykel.

En tidligere studievenn forteller om en leken venn som likte å måle krefter.

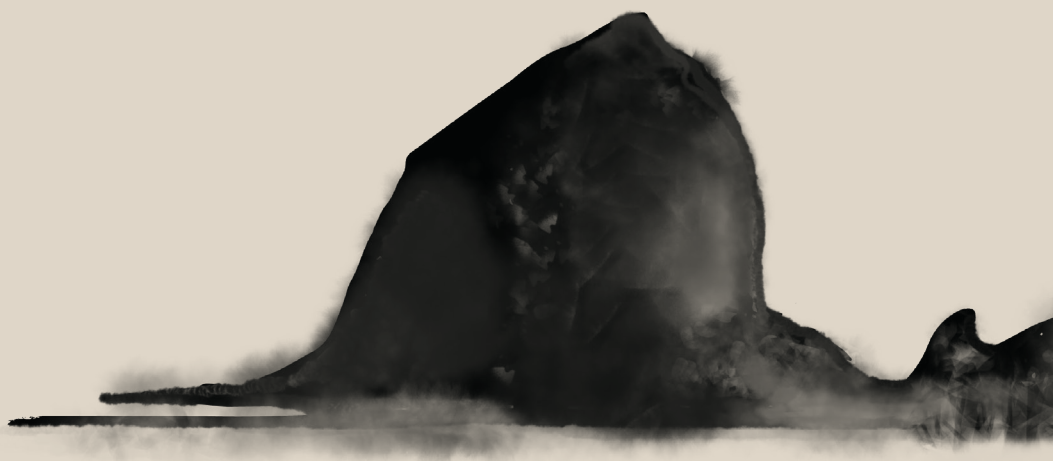
– Han går så inn for ting og lærer seg det.

Geir stuper
fra en klippe i
Hellas i 1994.

Kobler av med å spille bridge,
lese, fiske, jakte og være på
hytta med familien.

Jeg spilte bridge, og det ville også Geir lære seg. Det gjorde han og ble dritgod i det også, forteller Tor Helge Aas, som er lærer på Møre.

Sammen har de hytte på Nordmøre. Kompisene drar på jakt- og fisketurer.

– Jeg håper han fortsatt kan være med på det nå når han kommer til å være mye i Oslo, sier kompisen.

Det kan Geir forsikre at han skal.

– Det er fristedet mitt, der jeg og familien drar for å samle krefter. Jeg kommer til å ha behov for å koble av, og da vil turen ofte gå til hytta.

Et annet favorittreisemål er hjem til Helgelandskysten.

Arvelig belastet

Når Geir Røsvoll nå skal lede landets største profesjonsorganisasjon, har han igjen gitt seg ut på noe nytt. Han har ledet Trondheim og Trøndelag, men nå skal han til Oslo for å over-

ta kontoret til tidligere forbundsleder Steffen Handal.

Fra tidlig alder meldte Geir seg til verv, alt fra elevrådsleder til tillitsvalgt i klassen.

– Hjemme stod fagbevegelsen sterkt. Bestefaren min var leder av transportarbeiderforbundet, så det har vært naturlig for meg å engasjere meg, forteller Geir.

I likhet med mange i sin generasjon jobbet han i industrien ved siden av skolen og lempet kull på kaia i hjembyen Mo i Rana.

– Den gang var det høy organisasjonsgrad. Vi må få unge til å engasjere seg også i dag, sier Geir.

Han snakker seg varm om arbeidsmiljøloven, hovedavtalen og kvinnene som streiket ved fyrstikkfabrikken i Oslo.

– Vi må ikke glemme at de tok en viktig kamp. Det står mye om menn i historiebøkene, men kvinnes kamp er ofte underkommunisert.

Geir skuer ut over sitt «Soria Moria» mens han er på rypejakt med kompisen.

Hjertesak?

At sentrale politikere må
ta et større ansvar for at det skal
være et likeverdig opplæringstilbud i dette
landet – og at skole- og barnehageeierne
i kommuner og fylkeskommuner skal være
tydelige på ansattes rett og plikt til å ytre
seg om kritikkverdige forhold.

Favorittreisemål er Helgelandskysten og hytta i Stangvik på Nordmøre.

Geir har mange tanker om tiden som venter når han tiltrer som Utdanningsforbundets leder.

– Denne organisasjonen har så mye bra, og vi har meislet ut politikken vi skal styre etter. Jeg kommer til å bruke de ressursene vi har for å sette meg inn i ting. Det er godt å føle at jeg har støtte fra organisasjonen. Jeg skal være en stemme for å bringe frem de sakene som vi i fellesskap har blitt enige om.

Selv er han svært opptatt av ytringsfrihet og muligheten lærere har til å ytre seg i det offentlige rom.

– Det er et alvorlig problem at lærere i hele oppvekstsektoren ikke kjenner at det er trygt å ytre seg. Dette er en sak jeg kommer til å ta tak i. De har spesielle forutsetninger for å kunne uttale seg og bringe viktig informasjon til besluttende myndigheter. Det må bli et bedre klima for å ytre seg for de som jobber i skole og barnehage.

Han erfarer også at han får tilbakemelding om at det har blitt mer krevende å være tydelig i klasserommet.

– Jeg møter lærere som sier at de ikke lenger tør å være den læreren de pleide å være fordi de er redde for en prosess der de kan bli anklaget for å krenke elever. Det er kjempeviktig at elevene har rettssikkerhet, men lærerne må også føle at de har muligheter til å si ifra til elevene og være tydelige.

Plystring

På spørsmål om hva han misliker kommer svaret fort: tåkeprat. Like kjapt svarer han at han har sans for folk som snakker makta rett imot.

– Når fl mlyset blir satt på en sak eller gruppe, blir noen liggende i skyggen. De sakene må vi heller ikke glemme, sier den nyvalgte lederen.

At lærere opplever vold og trusler på jobb, er en av sakene han har engasjert seg i.

– Det er så viktig at det blir tatt tak i denne problematikken. Alle yrkesgrupper skal ha det trygt på jobb. Det er vondt å se at det skjer en stor urett mot proffe folk uten at vi klarer å gjøre nok med det. For å forebygge, trenger vi nok folk. Det starter allerede i barnehagen. Arbeidsgiveren må ta inn over seg at det må nok fagfolk inn i både skole og barnehage.

Han mener mange har sviktet og at lærere i skole og barnehage ikke har de rammebetingelsene de trenger.

– Det er altfor mange lærere som ikke har det bra på jobb. Rigget vi i dag har rundt læreren, er ikke godt nok. Jeg vil at det skal være godt å gå på jobb, det er utrolig viktig og noe sentrale politikere må ta grep om, sier Geir.

Det er tydelig at det går inn på ham. Haka skjelver litt, og han må stoppe opp. Geir henter en kaffe før han fortsetter.

– Tenk om vi kunne få tilbake plystringen i korridorene.

Skal få opp lønna til lære

Oppnevner nasjonalt nettverk for voksenopplæringen

Landsmøtet i Utdanningsforbundet vedtok at organisasjonen skal ha et eget nasjonalt nettverk for voksenopplæringen.

Tekst: Kaja Mejlbo

En rekke fylkeslag hadde sendt inn forslag til endringer i vedtektene, for å sikre medlems-

gruppa representasjon i forbundet. Men disse ble avvist av sentralstyret i deres forslag til innstilling.

Sentralstyret hadde derimot følgende forslag til landsmøtet:

«Med utgangspunkt i evalueringen av nasjonalt nettverk for voksenopplæring ber landsmøtet sentralstyret vurdere hvordan den særskilte satsingen på voksenopplæring skal

videreføres, herunder også vurdere ulike grader av formalisering av dagens nettverk.»

Dette forslaget ville ikke krevd en endring i vedtektene, men landsmøtet ville det annerledes.

De gikk inn for å vedtektsfeste at voksenopplæringen skal ha et nasjonalt nettverk. Forslaget ble vedtatt med 156 mot 36 stemmer.

Lærerdannerne

Lærerdannere tjener mindre enn de som velger lærerjobb i skolen. Nå skal Utdanningsforbundet jobbe for å få lønnsnivået deres opp på nivå med sammenlignbare stillinger i offentlig sektor.

Tekst: Jørgen Jelstad Foto: Tom-Egil Jensen

Det ble vedtatt på Utdanningsforbundets landsmøte etter et forslag fra Paal Eckhoff S lvesen fra Trøndelag.

Fra talerstolen pekte han på at lønnsnivået i universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren) ligger betydelig under det man burde forvente på bakgrunn av utdanningsnivå.

– Selv gikk jeg ned mer enn 100.000 kroner etter å ha gått fra videregående skole til barnehagelærutdanningen i Trondheim, sa Salvesen.

Han mener UH-sektoren har blitt gjøringen i Utdanningsforbundet med sine

nokså få medlemmer sammenlignet med andre store grupper i organisasjonen.

– I det videre arbeidet trenger vi mer fokus på målet om å ta igjen det store gapet mellom profesjonsutdannerne og dem vi utdanner, sa Salvesen.

Han ville ha inn i organisasjonens politiske dokument «Vi utdanner Norge» at lønnsnivået ved universiteter og høyskoler må heves til samme nivå som sammenlignbare stillinger i offentlig sektor og være konkurransedyktige med nivået i privat sektor.

Han fikk støtte av Renate Nordnes fra Nordland og Anne Greve fra Oslo.

– Vi er nødt til å vise medlemmene i UH at vi jobber også for deres lønn. Det må synliggjøres i det viktigste politiske dokumentet vi har, sa Greve.

Landsmøtet stemte inn endringen med 100 mot 91 stemmer.

Anne Greve, Paal Eckhoff Salvesen, Kitty Marie Garborg og Hilde Omdalsmoen Fidje fikk gjennomslag for at Utdanningsforbundet skal jobbe for et lønnsløft for UH-sektoren.

Landsmøtet vedtok å vedtektsfeste et nettverk for ansatte i voksenopplæringen. Bildet er tatt i en annen sammenheng under møtet.

Christina Niemi Mølstad fikk landsmøtet med seg i kravet om at lærerstudenter skal bli mer kjent med samisk språk og kultur.

Krever mer plass til samisk i lærerutdanningene

Utdanningsforbundet skal jobbe for å få inn mer kunnskap om samer og andre nasjonale minoriteter i lærerutdanningene. Det ble vedtatt på forbundets landsmøte.

Tekst: Geir Molnes

Blant forslagsstillerne var professor Christina Niemi Mølstad, som representerte Innlandet på landsmøtet.

– Det å få økt kunnskap om samisk språk og kultur og andre nasjonale minoriteter i lærerutdanningene er en forutsetning for forsoning, sier hun til Utdanningsnytt.

Hun forteller at kunnskapsnivået er lavt om urfolk og nasjonale minoriteter i dag.

– Vi må øke kunnskapen blant de som jobber i barnehage og skole. Det betyr at vi i lærerutdanningene må jobbe hardt for å øke kunnskapsgrunnlaget og forståelsen i våre utdanninger, sier Mølstad.

Hun er tydelig på at lærerprofesjonen har en mørk historie når det gjelder behandlingen av nasjonale urfolk.

Derfor er professoren fornøyd med at Utdanningsforbundets avtroppende leder Steffen Handal beklaget til samer, kvener og skogfin er på vegne av Utdanningsforbundet i sommer.

– Vi bærer et veldig stort ansvar, i og med at vi har vært en del av fornorskningssprosessen. Det betyr at vi også må ta et tydelig ansvar for forsoning, og for å bøte på det som har foregått, sier Mølstad.

Her ser vi tegninger og tekster som ble produsert for å sende til seileren som var alene ute på verdenshavene.

Seiler Guy Waites hadde tatt turen fra England for å hilse på elevene i Larvik som fulgte den lange seilturen hans. Han brukte mer enn ett skoleår på seilasen.

– Det gøyeste skoleåret jeg har hatt

Lærer Inger Thoresen fikk alle ved Langestrand skole med på den digitale reisen, både ledelsen, kollegaer og elevene.

Lærer Inger Thoresen (66) tok elevene med på eventyr verden rundt. – Uten iPad hadde det vært umulig. Så ja takk til lærdom både med og uten skjerm, sier hun.

Tekst: Kari Oliv Vedvik Foto: Joakim S. Enger

– Jeg er en 66 år gammel dinosaur av en lærer som har gode erfaringer med å hente det beste fra to verdener inn i undervisningen min. Skulle jeg jobbet videre, hadde jeg gjentatt dette, sier Inger, lærer ved Langestrand skole i Larvik.

Jordomseiling

Forrige skoleår fulgte lærer Inger og hennes elever i 3. og 4. klasse med på 16 seilere som deltok i Golden Globe Race. Det er en litt spesiell regatta som gjennomføres med de samme

hjelpemidlene som var tillatt da den første gang ble arrangert i 1968.

Seileren i Golden Globe Race har blant annet med seg sekstant, papirkart, kompass og radio. De har for eksempel ikke tilgang til GPS, radar eller internett.

Kun seks stykker klarte å gjennomføre jordomseilingen. Én av seilerne som deltok, reiste til Norge for å besøke den eneste skoleklassen som fulgte regattaen.

– Jeg spurte skoler i nabolaget mitt i England om de var interessert i å følge oss, men det

var ingen som ville. Tenk at det var en klasse i Norge som fulgte med på hvordan det gikk med meg og de andre, sier Guy Waites, som hadde tatt turen til Larvik for å hilse på elevene som fulgte hans ferd.

Han fortalte klassen om seilasen og prøvde å beskrive hvordan det er å være alene på en båt, nesten uten å gå i land. Seilasen til Guy varte i 287 dager.

Guy måtte ha to stopp underveis. Én for å skrape båten fri for sjøpølser som hadde festet seg og grodd fast på båten hans: De bremsset båten sånn at han lå en måned bak dem i front.

Han hadde også en stopp for å få ny redningsflåte da den han hadde, ble slått over bord. Han ble hengende langt bak og ble disket for ikke å nå et sjekkpunkt i tide.

– Da var det like langt hjem den ene eller andre veien. Jeg valgte å fortsette samme vei som resten, forteller Guy.

Seks kom altså i mål. Tre seilte hele turen uten stopp, to hadde én stopp og Guy hadde to.

Spørreunde på engelsk

Elevene ved Langstrand skole hadde forberedt seg godt før besøket fra. De hadde blant annet forfattet spørsmål på engelsk til seileren.

- Was it fun?
- Det var en drøm jeg hadde, å kunne seile solo rundt verden. Jeg ville gjort det om igjen. Det er kanskje den aller største bragden en seiler kan gjennomføre. For å få lov til å stille til start, må en ha seilt minimum 2000 nautiske mil, sier Guy.
- Hva er favorittfisk din?
- Makrell. Jeg fisket ikke selv på turen, men hadde med hermetikk. Hvis jeg hadde fanget en fisk, kom jeg bare til å spise en liten del av den og kaste resten, det er litt bortkastet. I og med at jeg brukte mye lengre tid enn jeg hadde

Jeg er en 66 år gammel dinosaur av en lærer som har gode erfaringer med å hente det beste fra to verdener inn i undervisningen min.

Inger Thoresen, lærer

Spørsmålene til seileren var skrevet ned og forberedt før han kom.

forutsett, gikk jeg tom for mat noen dager før jeg kom til mål.

Dramatikk

Elevene har brukt seilasen i mange fag. De har regnet om nautiske mil til kilometer, beregnet kompasskurs og fart på seilbåtene. De har laget egne brettspill og modeller av båtene. Læreren har blant annet fått elevene til å skrive brev på engelsk til seilerne. Alle seilerne har en sporingsenhet på båtene som gjør det mulig å se hvor de er på kartet.

– Blant alle seilerne var det kun én kvinne, Kirsten fra Sør-Afrika. En dag så vi at både Kirsten og en annen seiler hadde endret kurs for å komme en fi sk seiler som var i havsnød til unnsetning, forteller Inger.

Båten til fin en tok inn vann og sank. Han måtte hoppe i redningsflåten på svært kort varsel. Kirsten plukket ham opp og hjalp ham ombord i et skip som var på vei til Korea.

– Det ble en del samtaler om hva som virkelig er viktig, og om hvordan håndtere at drømmen din knuses. Elevene skrev brev til Kirsten, selv om de visste hun ikke ville få se dem før etter målgang. Hun vant til tross for at hun snudde og hjalp en konkurrent. Det var veldig gøy og førte til nye refl ksjoner, sier Inger.

Elevene skrev også oppmuntringsbrev til fi - nen Tapioh, som måtte bryte regattaen.

– Vi har arbeidet mye med tema omsorg og

Elevene laget flere brettspill, her et med verden i midten.

hjelpsomhet, og elevene har fått mange gode tilbakemeldinger på engasjementet sitt.

Ett annet eksempel var da Ian Herbert-Jones måtte forlate båten sin, Puffin og gå i redningsflåten.

– Alle holdt pusten. Da han var trygt ombord i et fiskefartøy, skrev elevene brev til trøst og oppmuntring. Vi mailte bilder av alle brevene til Ian, og fikk hyggelig brev tilbake, et brev som sluttet slik:

«La elevene vite at jeg kommer til å skrive ut alle tegningene og brevene og dekorere hjemmekontoret mitt med dem. De vil være en del av min motivasjon for nye eventyr. Hilsen Ian HJ og Puffi

Tverrfaglig

Ledelsen ved skolen støttet Ingers prosjekt helhjertet, og de andre lærerne prøvde også å relatere sin undervisning til prosjektet.

– Vi hadde mange prosjekter i kunst og håndverk. Det ble bygd modellbåter av alle deltakerbåtene. Etter hvert som båtene flyttet seg rundt kloden, fokuserte vi på de aktuelle havområdene og kontinentene. Elevene laget fle e kart og utforsket landskap og dyrelivet både i havet og på land, forteller Inger.

Klassen var også ute og seilte i seilbåter med et lokalt kystlag. Da stod også livredning på timeplanen. Modellbåtene de hadde laget, ble også testet i vann.

– I januar hadde vi besøk av den eneste

Oscar Wilhelm Vandbakk-Ruther hadde bygget en modell av båten til Guy, som var imponert over elevenes engasjement. Til venstre sitter Edith Kirkemyr Rugsveen og Amina Senstad Berget.

nordmannen som noensinne har deltatt i GGR. Are Wiig fortalte om sitt dramatiske eventyr, som endte med kullseiling og brukket mast 400 nautiske mil sør for Cape Town. Elevene hadde brukt en del av norsktimene til å forberede hans besøk og hadde gode spørsmål til ham.

Skjerm med fornuft

– I den senere tida har det vært en del oppmerksomhet om at skjermbruket i skolen er altfor høyt. Til det må jeg bare si at det er med iPad som med alt annet vi bruker: Det står og faller med den pedagogiske tilretteleggingen, sier Inger Thoresen.

Hun mener at forrige skoleårs prosjekt med å følge Golden Globe ikke hadde blitt det

sammen uten nettbrett.

– Det muliggjorde tett oppfølging fra dag til dag. Samtidig vet jeg at elevene mine ville lært mindre, på alle fagområder, om vi bare hadde brukt de digitale hjelpemidlene i undervisningen. Det er med barn som med folk fle t: De verdsetter variasjon og lærer best når de får bruke hele seg.

– Jeg anbefaler andre lærere å følge med på neste runde, Golden Globe Race 2026, sier læreren, som innen da har gått over i pensjonistenes rekker.

<https://goldenglobetrace.com/the-history/>

Båtene som elevene laget, ble også testet ute på vann. Alle fløt og ble med tilbake til klasserommet.

Finner mønstre i matematikken

– Jeg ser verden på en litt annen måte, sier Geir Knudsen. Han har Asperger syndrom. Nå hjelper han forskere forstå barns tilnærming til matematikk.

Tekst: Guro Waksvik Foto: Marie von Krogh

Matteo, Helena, Mirjana, Olav og Joris hyler begeistret når Glenn Knudsen kommer inn i avdeling Sommerfugl i Solbakken barnehage i Randaberg. Han har med seg en helt spesiell bil. En robot barna kan programmere til å bevege seg steg for steg i alle retninger.

– Se her, sier Glenn og forklarer:

– Dere trykker på pilen en eller fle e ganger, så trykker dere på den grønne knappen som betyr «sett i gang». Da ser dere hvor bilen går. Se om dere klarer å finne ut hvor mange ganger dere må trykke for at bilen skal nå leketeltet.

Joris trykker og teller: En, to, tre, fi e, fem. Grønn knapp. Bilen tuter og blinker, setter av sted og når nesten målet.

– Jeg også, roper Helena og trykker enda fle e ganger enn Joris. Pang! Der treffer bilen målet.

Alle vil prøve. Ungene forstår raskt hvilken pil de må trykke på for framover, bakover og til den ene eller den andre siden. De eksperimenterer, ler og roper.

– Leken er barns læringsarena. Leken er kjempeviktig, barna lærer mye bedre. De elsker å holde på med bilen, sier pedagogisk leder i Solbakken barnehage, Hege Knudsen.

– Barna lærer fort å beregne hvordan de må trykke for å nå et mål. I praksis programmerer de, forklarer Glenn Knudsen.

Inkluderende forskning

Knudsen er én av tre medforskere i et prosjekt som skal se på matematiske utfordringer for barnehagebarn, med særlig vekt på barn med

utviklingshemning. Glenn har Asperger syndrom, en form for autisme. Med seg som støttekontakt har han moren sin, Hege Knudsen.

– Inkluderende forskning som metode er avgjørende i dette prosjektet. Det betyr at vi stiller likt. Jeg forteller ikke Glenn hva han skal gjøre. Det er også en forutsetning at medforskerne har hver sin støttekontakt, sier Francesca Granone.

Hun er forsker og prosjektleder ved Institutt for barnehagelærerutdanning, Universitetet i Stavanger (UiS).

Ifølge Granone har prosjektet to mål: Å løfte fram stemmen til mennesker med utviklingshemning, og å utvikle materiell som gir økt matematisk forståelse for barn i målgruppen. Prosjektet er et samarbeid mellom UiS og Nord Universitetet. Fem forskere, tre medforskere og deres tre støttekontakter deltar.

Matematikk i praksis

Francesca Granone og Hege Knudsen ble kjent gjennom arbeid i ReKomp, som handler om kompetanseutvikling i partnerskap mellom universitetet og barnehagene.

– Francesca fortalte at hun har tre barn, ett av dem har Downs. Min sønn har Asperger. Da hun begynte med forskningsprosjektet, lurte hun på om han ville bli med som medforsker, forteller Knudsen.

– Jeg sa ja straks. Jeg tenkte det var spennende, men visste kanskje ikke helt hva jeg bega meg ut på, medgir Glenn Knudsen.

Første møte var i juni. Nå er planen regel-

Det er mer matematikk rundt meg enn jeg har tenkt over.

Hege Knudsen, pedagogisk leder

Robotbilen begeistrer i Solbakken barnehage. Ungene lærer raskt å programmere bilen til å nå mål. Fra v.: Francesca Granone, Glenn Knudsen, Joris, Olav, Matteo og Hege Knudsen (bak).

messige møter med observasjon og lek i barnehagen.

– Du hevdet til å begynne med at du var dårlig i matematikk, Glenn, men Francesca var uenig, sier Hege.

Hun forteller at en av Glenns store lidenskaper er lego. Han studerer fotografier av kjente skip, før han bygger et identisk skip i mindre skala. Da Francesca fikk se skipene, utbrøt hun: Det er jo matematikk.

– Ja, i en legoverden er jeg veldig glad i matematikk, men jeg hadde ikke tenkt slik på det før. Nå forstår jeg at jeg faktisk bruker matematikk til å bygge skipene. Jeg måler lengde ved å legge kloss etter kloss. Jeg teller ikke, sier Glenn.

– Du imponerte meg allerede første gang vi møttes. Istedenfor å prøve og feile, estimerte du. Da vi lekte kodelek med robotbilen, tegnet du opp ni ruter. Barna skulle programmere bilen slik at den skulle ende i en gitt rute. Jeg tenkte det var til hjelp å skrive tall i rutene, men Glenn sa nei. Han så et mønster jeg ikke hadde sett. Nå lur vi på om det kan være en annen måte å se matematikk på. Ikke som tall, men som en regelmessighet eller et mønster, sier Granone.

– Jeg ser en matematisk verden litt på en annen måte enn andre, men å forklare det er vanskelig. Jeg ser mønster, og jeg estimerer, sier han.

I skrivende stund er de tre invitert til den

– For å forstå hverandre er det veldig viktig å forske, sier medforsker Glenn Knudsen. Her med prosjektleder Francesca Granone (til venstre) og støttekontakt og mor Hege Knudsen.

første konferansen i regi av Nettverk for inkluderende forskning i slutten av november.

– Det blir en stor milepæl. Vi skal fortelle hva vi holder på med, og vi møter de andre i prosjektet, sier Granone.

– Nytt innblikk i matematikk

– Det er mer matematikk rundt meg enn jeg har tenkt over. Min måte å jobbe på har endret seg, og jeg trekker oftere inn matematikk. Jeg er bevisst på å si sirkel, ikke rounding; rektangel og kvadrat istedenfor fi kant. Ungene tar etter, sier Hege Knudsen.

Hun forteller at da Glenn gikk i barnehagen, var han mer opptatt av hvor mange skritt det var rundt hele barnehagen enn å leke med andre barn.

– Da gikk det opp for meg at det kunne være noe annerledes med deg, Glenn. Han hater spontanitet. Helst skal alt være forutsigbart. For mange barn er det viktig og trygt med forutsigbarhet. For barn med Asperger er det ekstra viktig, sier Hege Knudsen.

Hun mener inkludering er noe av det viktigste i barnehagen. Alle skal føle at de er med, uansett diagnose.

– Før tok man enkelte barn ut av gruppen. Det er det heldigvis slutt på, sier Hege Knudsen.

– *Prosjektet er i starten. Hva har det ført til for dere så langt?*

– Jeg har fått et nytt innblikk i matematikk, svarer Hege Knudsen.

– Det har jeg også, sier sønnen bestemt.

– Hver gang vi møtes, lærer jeg noe nytt. Glenn er mer kreativ enn meg. Han estimerer, og jeg tror det er en nøkkel som kan hjelpe barna til å finne løsninger. Noen trenger tid før de vil bli med i leken. Det hadde jeg ikke tenkt på før Glenn gjorde meg oppmerksom på det. Han bemerket det da vi observerte barna ute med robotbilen, forteller Granone og fortsetter:

– Jeg har studert matematikk og fysikk hele livet, men han ser tingene på en annen måte.

Det er mye matematikk i lego.

Glenn Knudsen,
medforsker

Robotbilen blinker og tuter, og den kan programmeres til å gå i alle retninger.

Jeg har begynt å reflektere over hvordan vi bedre kan observere barna når vi lager en aktivitet.

Ønsker bedre inkludering

– Planen var at forskningen skulle gi flere bildebøker og seks digitale ressurser. Nå tenker jeg at vi trenger mer. Vi trenger lyd og interaksjon. Mønster vil helt sikkert også bli en ressur. Det eksisterer lite litteratur om mønster. Vanligvis bruker vi tall som inngang, forteller Granone.

Ressursene som utvikles, blir gratis tilgjengelig på nett.

Granone håper materiellet fører til at barn

FILIORUM – «FOR BARN»

Ved Filiorum – Senter for barnehageforskning ved Universitetet i Stavanger (UiS) er målet mer og bredere metodisk anlagt forskning på barnehagefeltet, samt grobunn for tverrfaglige miljø som kan være toneangivende for forskning på området.

Visjonen er høy kvalitet i den mangfoldige barnehagen. Barns trivsel, utvikling, lek og læring står sentralt for all aktivitet ved senteret.

All barnehageforskning ved UiS inngår i Filiorum. Forskerne er tilknyttet ulike enheter ved UiS.

MATEMATIKK OG UT- VIKLINGSCHEMMEDE

Forskere ved Universitetet i Stavanger og ved Nord Universitet skal samarbeide med tre medforskere som har utviklingshemning og deres støttekontakter i to år.

Målet er å utvikle ressurser i matematikk som kan hjelpe barn med utviklingshemning til nødvendig matematisk forståelse i hverdagen.

med utviklingshemning og deres familier vil oppleve større selvstendighet i hverdagen, mestringsfølelse og bedre inkludering i hverdagsaktiviteter.

– Ressursene vil være nyttige for alle barn, særlig i møte med barn med spesielle behov og barn som ikke kan norsk, sier Granone.

– Jeg håper forskningen vil resultere i noen gode verktøy som også kan gjøre veien litt enklere for barna videre i skolen, sier Hege Knudsen.

– På lengre sikt håper vi at forskningen kan bidra til å forsterke og forbedre utdanningstilbudet for personer med utviklingshemning. Det vil føre til bedre inkludering i samfunnet, sier Granone.

– For å forstå hverandre er det veldig viktig å forske. Vi har en verden hvor vi setter hverandre i bås, vi ser ikke innsiden av menneskene, sier Glenn Knudsen.

Forsker og leker

– Jeg ser at den lekbaserte læringen kan fortsette senere i livet. Nå forsker og leker jeg samtidig. Det er viktig og fint. Når jeg forteller kolleger og elever om prosjektet og hva Glenn sier, ser jeg det smitter. Det gjør meg stolt, sier Granone.

– Hvis du tenker tilbake på din barndom, Glenn, hva ville vært den beste måten for deg å lære matematikk?

– Mer lek og mer muntlig. Skriftlig fungerte ikke så godt for meg, sier han.

I avdeling Sommerfugl holder barna ennå på med roboten. Den tuter, blinker og kjører dit barna programmerer den. Så henter Glenn en stor kasse legoklosser. Helena og Mirjana går straks i gang med å bygge.

– Det er mye matematikk i lego. Barna lærer fort at tre korte klosser blir samme lengde som en lang kloss. Barna kan beregne og estimere. Lego kan brukes til alt, sier Glenn og sukker:

– Jeg skulle ønske jeg kunne stille tiden tilbake og gå i barnehagen igjen. Men enn så lenge får jeg greie meg med et par besøk i måneden.

Barna og programmene
Av Monica Seland og Turi Pålerud
Fagbokforlaget
137 sider

**Verdifulle fortellinger –
Undring, felles verdier
og fortellerglede**
Per Gustavsson og Mikael Thomasson
Fagbokforlaget
182 sider

En nyttig problematisering av pro

Barnehagene skal utvikle selvregulering og sosiale ferdigheter. Er egne programmer nødvendige for å få til dette? spør forfatterne av denne boka.

Anmelder: Kirsten Flaten, Høgskulen på Vestlandet

Forfatterne har valgt ut fire programmer som de ser nærmere på, *Dinosauruskolen* og *Grønne tanker – glade barn* overlapper aldersmessig barnehage til skolealder. *Steg for steg* rettes mot barnehage. Her søkes å utvikle et godt språk for følelser og støtte selvregulering. Samtlige av disse tre programmene bygger på kognitiv atferdsterapi, med den instrumentelle tilnærming til følelser og atferd det innebærer. Lekbasert læring har intensjon om å bygge barnets ferdigheter med tall og språk, i tillegg til selvregulering og sosiale ferdigheter. Samtlige program omhandler områder som er viktig i løpet av barneårene.

Forfatterne stiller spørsmål ved om det er behov for å ha egne program for å jobbe frem sosiale og selvregulerende ferdigheter. De mener

programmene innebærer en instrumentalisering av lek og en underliggende forventning om at hver situasjon skal sees på som en læringssituasjon, med det press det innebærer.

Teksten poengterer at pedagoger er opptatt av å styrke barns relasjoner til andre barn og voksne, og at dette ligger til yrkesutøvelsen. Forfatterne mener at bruk av programmer kan virke reduserende, da det legges opp til å trekke ut deler av en situasjon slik at det passer til programmet. Håndtering av følelser er ikke alltid enkelt. Her vises til komplekse situasjoner der barn opplever både positive og negative følelser innenfor rammene av samme situasjon. Et barn som inviterer en venn hjem og gleder seg til det, kan samtidig bli nødt til å avvise andre barn som også har lyst til å være med hjem. Her kommer enkle løsninger til kort.

En verdifull idébank

Vi lærere trenger praktiske bøker. Vi vil ha påfyll som gir oss direkte hjelp i hverdagen. Denne boka er en sånn bok.

Anmelder: Hilde Eskild

«Verdifulle fortellinger» er et lite skattkammer der vi kan finne ideer til, og utgangspunkt for, undervisning i flere fag.

Boka har som mål å ta vare på fortellingens tradisjon i arbeidet med verdier. Temaene forfatterne har sortert fortellingene under er: Demokrati, menneskelivets ukrenkelighet, individets frihet og integritet, alle menneskers likeverd, likestilling, solidaritet med andre, respekt for miljøet.

Boken starter vennlig og oppmuntrende og gir gode råd. Hvordan lærer du en fortelling? Hvordan sitter vi? Hvordan snakker vi om fortellingen? Hvordan får vi til den gode samtalen? Her er konkrete forslag til både lek og undring.

Forfatterne beskriver noen av sine erfaringer. Disse gir gode tips til hva læreren kan gjøre i en

time. Alt er kortfattet, presist og praktisk. Her er det læreren, elevene og klasseromssituasjonen som er i fokus. Og fortellingen, selvfølgelig, som ifølge forfatterne skaper verdens beste felles oppmerksomhet.

Det aller meste av boken er fortellinger; hele 35 fordelt på temaene som er nevnt over. Fortellingene er ikke låst til disse temaene. De kan brukes bredt. Forfatterne har ikke falt for fristelsen å briljere litterært. Her er for eksempel få skildringer. Dette gjør at det blir mindre tekst å forholde seg til, og fortellingene blir lettere å lære seg. Skildringene kan læreren putte inn selv. Det er mye bedre enn å pugge andres ord.

Noen få fortellinger er litt mer krevende. Ett eksempel er det svenske eventyret Sjustjerne. Her er det mange elementer og mye å huske. Det

programmene

Felles for programmene er at barna må sitte stille og lytte til voksnes formidling, noe som stiller krav til oppmerksomhet og verbale ferdigheter. Gjennomføring av programmene gjøres gjennom samtaler med instruksjon og tilbakemelding, i tillegg til demonstrasjon og ros. Det er lagt opp til lekbaserte øvelser, der tema og form er bestemt på forhånd og voksenstyrt. Dette gir en svært tradisjonell læringsmetode, som gir barn liten reell medvirkning på hva de fyller hverdagen med. Å hjelpe barn til bedre selvregulering er en vanlig arbeidsoppgave i barnehage og småskole. Dette krever en individuell tilpasning.

Innholdet bygger på data samlet gjennom intervju med pedagoger og feltobservasjon gjennomført av forfatterne. Barnas stemme ivaretas gjennom intervju med barn. Det understrekes at barn ikke regnes som klokere eller morsommere enn voksne, men at barn ser på omgivelsene med andre perspektiv enn voksne, og at det er viktig å få frem alles synspunkter.

er kanskje ikke den første man gir seg i kast med, men etter hvert som man blir trygg på, og motivert til å fortelle, er denne fin. Den er nemlig en av de fortellingene som har en liten, løs tråd som vi oppfordres til å følge med fantasien vår.

Etter hver fortelling er det åpne spørsmål for undring og erfaringsutveksling: Hvordan kan man hjelpe et annet menneske? Hvordan har du hjulpet noen? Hvordan kan man gå fram for å få seg en venn? Kan man kle seg og se ut som man vil? Hvorfor tror du mennesker erter eller mobber andre for ulikheter eller forskjeller?

Boken er beregnet på dem som underviser elever fra 6–12 år, men jeg synes mye av dette kan brukes i for eksempel timer i kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) på ungdomsskolen. Det krever litt tilpasning, men akkurat det er vi lærere gode til. Det er fortellingene gode til også. De er elastiske.

Denne boka demonstrerer tydelig hvilket fantastisk pedagogisk verktøy muntlig fortelling er.

MINE FAVORITTER

Rita

TV-serie
2012–2020

En lærer som gir alt

En dansk dramaserie om en kompromissløs lærer og trebarnsmor. Hun gjør alt for elevene sine, men kan ofte komme til kort på hjemmebane. Rita er prinsippfast og legger ingenting imellom, selv om det ofte kan få konsekvenser.

Pørni

TV-serie
2021–2022

Fantastisk serie om tøff dame

En fantastisk TV-serie om en knallhard barnevernspedagog som oppdrar to tenåringsdøtre alene, samtidig som hun har en ekstremt krevende jobb OG prøver å være menneske. Den beste, og mest inspirerende, norske serien som noensinne er laget.

Hjem til jul

TV-serie
2019–2020

Dristig førjulsprosjekt

30 år gamle Johanne er lei av å bli behandlet som et barn av sin egen familie, bare fordi hun ikke har kjæreste, så hun bestemmer seg for å skaffe en førjulaften. Det blir litt knall og fall, men hun gir seg ikke og går inn i prosjektet med hele seg. En eksepsjonelt tøff dame som kjenner seg selv, og som vet hva som er viktig.

Karoline Lester Turøy

lærer ved Greverud skole
i Nordre Follo

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom).

Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Vi har mange ganger vurdert å slutte med brevet fra nissen, fordi det tar tid vi ikke har, skriver Anne Beathe Ryttersveen. Hun ønsker seg økt bemanning i barnehagene i julegave fra politikerne.

BEMANNING I BARNEHAGEN

Juleønsket i år er styrket beman

Kjære dere som bestemmer i landet vårt. Juleønsket i år er styrket bemanning i barnehagene, slik at vi har tid til hvert barn.

En dag kom tre skolebarn, som tidligere hadde gått i barnehagen jeg jobber i, inn på mitt kontor. De var på vei hjem og ville bare stikke innom barnehagen. Jeg spør som jeg alltid gjør når jeg treffer tidligere barnehagebarn: «Hva husker du fra barnehagetiden i vår barnehage?». Disse barna husket godt. De husket at vi puttet konditorfarge i melken og overrasket de andre, men én av de ansatte ble mest forfjamsa. De husket at de lekte mye, og de husket brevet de fikk fra nissen. Barna i barnehagen får som en adventskalender et brev fra nissen, hvor nissen fremsnakker barnet, nissen ser hva barnet er god til og hvilke fremskritt det har hatt det siste året. Nissen har fått hjelp av personalet til å observere og skrive brevet. Hovedmålet til barnehagen er «en inkluderende barnehage som gir gode barndomsminner». Her vil jeg si at vi hadde nådd dette målet.

Hva skal da til for at barn kommer ut av barnehagetiden slik disse barna gjorde?

Det handler om nok bemanning og nok tid. Vi har mange ganger vurdert å slutte med brevet fra nissen, fordi det tar tid vi ikke har. Det skal skrives, men også gjøres et forarbeid før det skrives. Både barn og foreldre skal kjenne igjen barnet når brevet leses høyt.

Brevet skrives i pauser, hjemme på fritiden, på sovevakt og i planleggingstid som skulle ha vært brukt til annen planlegging. Innimellom klarer avdelingene å sette av tid i ukeplanen til å skrive, men når øyeblikket er inne, kan du være sikker på at det er sykdom i barnehagen og tiden er ikke der likevel.

Det kan virke som en fillesak, men brevet fra nissen er viktig for både barna og de ansatte i barnehagen. Det handler om å se hvert barn,

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

bygge det opp, ha barnet i søkelyset foran hele gruppa og om magi. Det handler om å forebygge mobbing og/eller utenforskap. Det handler om å skape robuste barn.

Det er bemanningskrise i barnehagene, og det har vært det mye lenger enn vi har satt ord på det. Krav til profesjonalitet i barnehagene har økt betraktelig samtidig som rammene er uendret.

Noen ganger kan man tenke sånn at når man putter noe nytt inn, må noe annet ut. Så lenge innholdet i barnehagen er politisk styrt slik det er nå, kan man ikke velge bort noe. Skapet blir fullere og fullere. En kunne jo da tenke seg at de som pålegger flere oppgaver, også ga ressurser i form av bemanning til oppgavene, men det skjer ikke.

De ansatte i barnehage blir også syke, de har syke barn og har forpliktelser som kan medføre at de må være borte fra arbeid. Barnehagene har da ingenting å gå på, og bemanningsnormen blir ikke oppfylt.

Jeg kan røpe at det er ikke bare når det skal skrives brev fra nissen det mangler bemanning. Ansatte mangler hver dag i alle barnehager i hele landet. De mangler når pedagogene skal ha planleggingstid. De mangler når tidligvakt går hjem, og hele gruppen fortsatt er på avdelingen. De mangler når barna trenger voksenstøtte i leken. De mangler når barna skal kle på seg, spise, spille spill, leses for, i samtaler, når barna har det tøft og trenger trøst og i alle andre situasjoner der vi burde vært flere ansatte.

Så kjære dere som bestemmer i landet vårt. Juleønsket i år er styrket bemanning i barnehagene slik at vi har tid til hvert barn. Vi ønsker oss tid til å kunne fordype oss sammen med barna. Vi ønsker oss bemanning og tid til å skape den profesjonelle barnehagen, slik Stortinget og kommunene venter at vi skal ha.

Det er tid for de minste!

Anne Beathe Ryttersveen

nyvalgt fylkesstyremedlem, rett fra avdelingslederjobb i barnehage
Utdanningsforbundet Akershus

At media nå omtaler vold og trusler mot lærere er på tide, skriver innsenderne.

VOLD OG TRUSLER I SKOLEN

Endelig er vold i skolen satt på dagsordenen

Samfunnet må bli kjent med realitetene i skolen.

Politikere, journalister og andre samfunnsdebattanter begynner endelig å forstå og ta inn over seg den hverdagen og virkeligheten lærere har stått i over tid, en hverdag der vold og trusler nærmest har blitt hverdagslig. Det er likevel neppe en voldsbølge mot lærerne nå, slik som Himanshu Gulati uttaler i «Over 2500 anmeldelser for vold mot politi – ingen oversikt for lærere» på Utdanningsnytt 17. oktober. Det er en voldsom bølge i media om vold og trusler mot lærere, og det er på tide!

Norske lærere trenger at samfunnet blir kjent med realitetene i skolen. Vi som jobber i skolen og som er tillitsvalgte for lærerne, har vært kjent med situasjonen lenge. At elever utfordrer, er ikke nytt. At det skjer voldsepisoder mot lærere, er ikke nytt. At det skjer voldsepisoder mellom elever, er ikke nytt. At voldshendelsene blir feid under teppet, er ikke nytt. At det så å si aldri anmeldes voldshendelser i skolen, er dessverre heller ikke noe nytt.

Det som er nytt, er at vold i skolen endelig blir satt på dagsordenen. Det er takket være tillitsvalgte og lærere som nekter å gi opp kampen for bedre arbeids- og læringsmiljø i

skolen. At lærere omfattes av straffelovens bestemmelser som en særskilt utsatt yrkesgruppe, har vært en godt bevart hemmelighet. Nå er det ikke så hemmelig lenger, og vi tror det kan bidra til at flere alvorlige forhold blir anmeldt.

Likevel må vi erkjenne at utfordringene med vold og trusler i skolen ikke løses ved anmeldelse og straff alene. Forebyggende arbeid, rett kompetanse og nok ressurser må komme på plass.

Som lærere har vi et særskilt vern, men vi har også et særskilt ansvar. Vi skal ikke tolerere slag, spyting og trusler. Vi er nødt til å si ifra hver gang det skjer! Det ansvaret må vi ta!

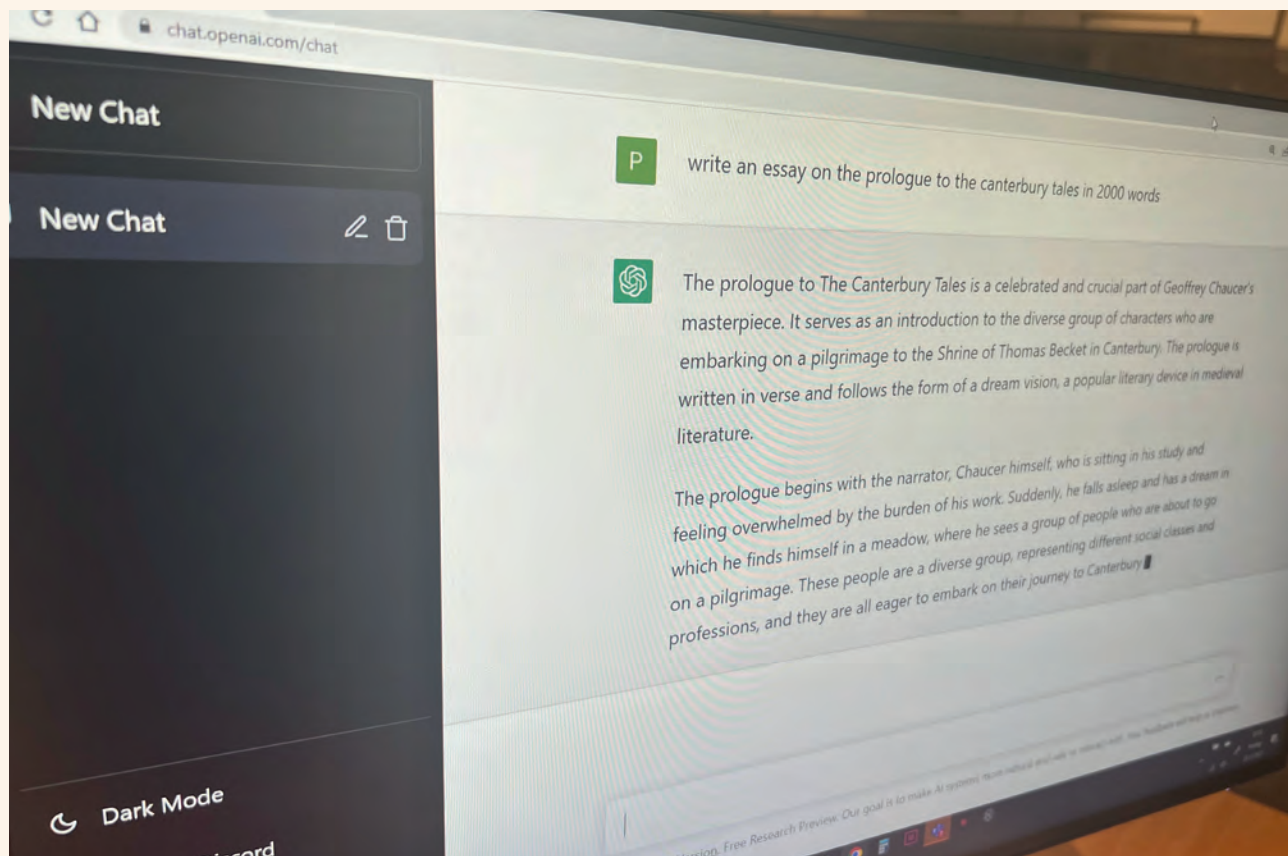
Ansvaret for å beskytte lærere mot vold og trusler, og anmelde hvis det skjer, det ansvaret ligger imidlertid hos skoleeier.

Merete Henden

kontaktperson for videregående opplæring
Utdanningsforbundet Østfold

Wenche L. Pereira

nestleder
Utdanningsforbundet Østfold

Ill foto: Paal Svendsen

ChatGPT er noe av det verste som noensinne har skjedd med norsk skole, skriver Magnus Wathne. På bildet ser vi samtalsimulatoren utbre seg om den engelske dikteren Geoffrey Chaucers verk «Canterburyfortellingene».

MASKINLÆRING

Bare legg ned hele skolen

Ikke bare Gautesete skole. Eller Kristianslyst. Ikke bare Katedralskolen, heller. Alle skoler. Alle sammen. Bare legg ned hele skoleverket og bli ferdig med det.

I disse dager kan vi feire ettårsjubileet til noe av det verste som noensinne har skjedd med norsk skole: lanseringen av samtalsimulatoren ChatGPT. I den anledning ønsker jeg å komme med en advarsel til vår nye kunnskapsminister: Skolen står overfor en eksistensiell trussel.

Ikke misforstå meg. Kunstig intelligens og chatboter som ChatGPT er en utrolig teknologi. En chatbot er et program som kan imitere menneskelig dialog gjennom å bruke kunstig intelligens og avanserte språkmodeller til å gjenkjenne sammenhengen mellom stavelser og sette sammen stavelser til tekster som ser menneskeskapte ut.

I skolen er det mange fordeler med en slik teknologi. Elever kan bruke en chatbot som dialog-

partner for å utforske og forstå et emne bedre. Elever med dysleksi kan få hjelp av chatboter til å forbedre rettskrivingen i egenproduserte tekster. Chatboter kan hjelpe elever med å finne relevant litteratur om et emne. Vi har bare så vidt begynt å utforske alle mulighetene som finnes i denne teknologien – men nedsiden er katastrofal.

Fordelene med chatboter er en trojansk hest. Chatboter kan nemlig også produsere tekster som får selv de mest erfarne norsklærere til å tro at disse er skrevet av elever. Noen av tekstene er til og med så gode at elevene som leverer dem, får den høyeste måloppnåelsen. Og teknologien som gjør dette mulig, er fremdeles ikke ferdigutviklet.

Skriving defineres av læreplanverket som en grunnleggende ferdighet. Skriving er en prosess

som består av å innhente informasjon, sortere den og bruke den til å utforme en tekst. Denne prosessen utvikler vår evne til å forstå, se sammenhenger og tenke. Å skrive er å tenke, og derfor er chatboter ikke bare et problem for norskfaget. Hvis vi overlater skrivingen til datamaskiner, overlater vi også tenkningen til dem.

Noen chatbotentusiaster viser til likheten mellom innføringen av chatboter og korrekturprogram. Det hevdes at chatboter er et naturlig neste steg i den uunngåelige teknologiske utviklingen som skal gjøre både liv og læring enklere. Dette er et skoleeksempel på å sammenlikne epler og pærer. Chatboter burde ikke omfavnes på samme måte som korrekturprogram av den enkle grunn at mens sistnevnte kan hjelpe deg med å stave

Mississippi riktig, kan førstnevnte på et øyeblikk produsere en 500-ords artikkel om det historiske forholdet mellom slaveriet og bomullsproduksjonen i delstaten.

Læreren kan selvfølgelig gjøre en heroisk innsats og forsøke å begrense skaden påført av chatboter så mye som mulig, og kanskje til og med ha en viss suksess med foretaket, men så lenge tilgangen er der, vil det alltid kreve en urimelig stor grad av modenhet, selvregulering og langsiktig tenkning for å motstå fristelsen til å bruke chatboter som en lettvinnt løsning. Gevinsten av å bruke teknologien kommer her og nå: enklere arbeid og gode karakterer. Prisen – dårlig utviklede ferdigheter i skrivning og tenkning – betaler man senere.

Hvis en elev skal la være å bruke chatboter, må han eller hun konsekvent gi avkall på den umiddelbare gevinsten til fordel for en belønning som kommer mye senere. Erfaringen vår med smarttelefoner viser oss at vi ofte er dårligere enn vi skul-

le ønske til å motstå fristelsen i slike situasjoner.

Chatboter kommer til å fremme læring like lite som smarttelefoner øker leselysten og forbedrer konsentrasjonsevnen til elevene. De har digital heroin i lommene sine, og enhver lærer kjenner til den daglige kampen det er å forhindre at de tar dosen sin midt i timen. Smarttelefoner har allerede avlet frem en generasjon som ikke leser; kunstig intelligens kan sørge for at denne generasjonen, og fremtidige, heller ikke kommer til å klare å skrive. De kommer til å lære seg å produsere tekst på samme måte som man produserer middag i en mikrobølgeovn. Evnen til å skrive, og følgelig evnen til å tenke, kommer til å bli omtrent like utviklet som de gastronomiske ferdighetene til en elev som har fått grundig opplæring i å plassere en ferdigmiddag i mikronen og trykke på start.

En annen analogi: Det er en grunnleggende forskjell mellom å ta kjøretimer i en bil med enkelte førerstøttesystemer og en selvkjørende bil. Er målet å lære seg å kjøre, og å vise både

kjørelæreren og sensor på oppkjøring at du har mestret denne ferdigheten, da er det en absurd fremgangsmåte å ta opplæringen i et kjøretøy som gjør kjøringen for deg.

Norsk skole er på vei inn i en verden hvor en slik fremgangsmåte blir fremstilt som fremtiden. Det kan godt hende det blir fremtiden, men det er i så fall en fremtid i retning av Aldous Huxleys roman *Vidunderlige nye verden* (1948): et sted hvor mennesker ikke lenger tenker eller gjør noe selv, men overlater alt til teknologien – og hengir seg til uendelige distraksjoner.

I en slik fremtid er det ikke noe behov for skole. Er det dit vi er på vei, kan vi bare legge ned hele greia først som sist.

Magnus Wathne

norsklektor

Meningsytringen er tidligere publisert i Stavanger Aftenblad (26.10.)

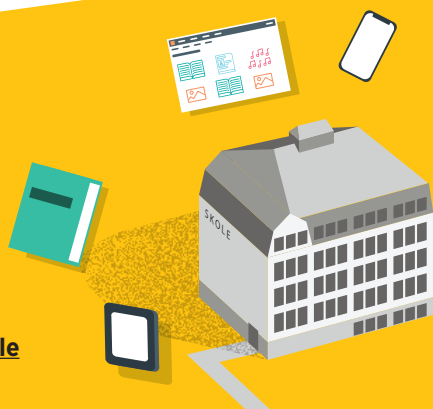
DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Slik kan lærerne tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg.

Vi snakker om «Det lille ekstra».

Kopinor

Les mer på kopinor.no/skole

FELLESSKOLEN

Like muligheter for alle er et ideal

Fellesskolens formål har fått en utvidet betydning.
Spørsmålet er om formålet kan modereres til noe håndterlig.

**Kronikk av
Audun
Skinningsrud**

lærer ved Nordby ungdomsskole og lektorstudent ved Universitetet i Oslo

Illustrasjon
Tone Lileng

16. august i fjor erklærte Utdanningsforbundets leder Steffen Handal i en debatt i Arendalsuka at skolen ikke er i stand til å utjevne sosiale forskjeller. Journalisten Nazneen Khan-Østrem uttalte seg i Aftenposten tidligere i år om at etnisk segregering på videregående skole i Oslo kanskje ikke er så farlig likevel. Hva er da egentlig formålet med fellesskolen?

Fellesskolen

For å få et innblikk i visjonen om fellesskolen, eller enhetsskolen, er Stortingsmelding nr. 29 (1994–95) interessant lesing, tro det eller ei. I etterkrigstiden var et brudd med den ellers europeiske skoletradisjonen, altså atskilte skoler for barn av «allmuen» og «borgerskapet», å anse som en seier for det norske skolesystemet. For de fleste av oss i dag høres det ut som et fjernt blaff fra fortiden som vi sliter med å skille fra en enda fjernere fortid, med spanskkrør og ris.

Visjonen om en fellesskole som visket vekk skillet mellom borgerskapet og allmuen, ble altså oppfylt, og det for en god stund siden. Begrepet fellesskole har imidlertid bestått, og nå skal helst all verdens ulikheter, enten de er knyttet til kjønn, etnisitet, sosioøkonomisk bakgrunn eller intelligens, viskes vekk av skolen.

Skolens ansvar

Alle disse ulike aspektene ved den menneskelige tilværelsen, enten det var biologisk-, kulturelt- eller økonomisk betinget, skulle altså skolen bidra til å utjevne. Det har vært noe uklarhet rundt dette og om hvorvidt det har vært skolens mandat eller ikke, noe Handal presiserte i Arendal i fjor. Nå er det altså klart – det er ikke det.

Ifølge doktorgradsstipendiat og tidligere lærer Lamin Kvaale-Conateh som deltar i Pioneered, et forskningsprosjekt som undersøker ulikhetsprosesser i utdanning, trengs det mer forskning og debatt om skolens rolle som utjevner av forskjeller. Kanskje er det mer hensiktsmessig å tenke på hva det er som skaper disse ulikhetene i utgangspunktet.

Som engelsklærer er det spesielt ett ordtak som utpeker seg: «A stitch in time saves nine»; «fiks problemet før det blir større». Eksempelvis har foreldres sosioøkonomiske status blitt utpekt som en faktor for å lykkes i skolen. Om de ulike elevene i en klasse kommer fra hjem med enorme inntektsforskjeller, er allerede det angivelige problemet forplantet til neste generasjon. Om man mener at foreldres betalingsevne har betydning for deres barns muligheter til å lykkes i skolen, er dette et problem som må tas i rota: i lønnsforhandlingene.

Å kjenne skolens begrensninger

Visjonen om like muligheter for alle i fellesskolen, til tross for hva det måtte være, er betryggende og klinger fint av god moral. Det er kanskje det fellesskolen betyr i dag, at alle skal få like muligheter gjennom skolen. Det er et fint ideal, men det er viktig å påpeke at det er nettopp det det er – et ideal. Begrensningene for hva skolen kan gjøre for å tilrettelegge for hver enkelt elev, er reelle.

Det økonomiske aspektet er erfaringsmessig det som legger de fleste begrensningene for dette. Undervisning skal tilpasses elevene, men om dette skal gjøres på en måte som representerer mer enn klassens gjennomsnitt, trengs det flere lærere i klasserommet og mer tid til undervisningsplanlegging. Altfor ofte er resultatet av tilpasset undervisning at de med lavest og høyest forventet måloppnåelse ofres på gjennomsnittets alter.

I opplæringsloven er elevers rett til et godt skolemiljø lovfestet i kapittel 9A. Det har vært, og er fortsatt, en stor debatt rundt dette lovkapittelet, som gir elevens subjektive opplevelse av en hendelse stor tyngde. Noen vil hevde at det er dette som har fratatt lærere deres autoritet, eller autoritativhet som vi lærere egentlig skal kalle det nå.

Det blir fra tid til annen publisert historier fra lærere på de ulike forumene for lærersnakk om at de nå driver selvsensur i klasserommet, særlig i forbindelse med

11
K
23

kontroversielle temaer. Mest kjent av disse historiene fra i år er Jon Abraham Lie, som stilte opp mot Erna Solberg og Jonas Gahr Støre i NRK-programmet Debatten. Han sluttet etter seks år som lærer.

En fellesskole uten lærere

De sprikende offentlige debattene om hva skolen bør gjøre og hva den bør være, er evigvarende. Det er bra at vi lever i et samfunn der vi engasjerer oss i hvordan skolesystemet skal utformes og hva, og hvordan, vi ønsker at våre barn skal lære. Derimot tror jeg det er viktig at det kommer tydeligere fram hvilken jobb skolen skal utføre når det gjelder elevenes dannelse. Man trenger ikke å lete lenge for å finne meninger om hva lærere skal gjøre, men kanskje er det på tide å utvide dialogen om hva lærere ikke skal trenge å gjøre.

Det skrives etter flere lærerstudenter til flere høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. Lønn blir ofte utpekt som en faktor som gjør at unge velger vekk lærerstudiet. Det kan så være, men jeg etterlyser mer tydelighet om hva lærere skal gjøre og hva lærere ikke skal trenge å gjøre i jobbsammenheng. Hvis ikke sitter vi snart her med en fellesskole uten lærere.

Gapet mellom studier og jobb

Jeg går nå siste året av lektorprogrammet ved Universitetet i Oslo og er en smule forbløffet over hvordan ubetalt ekstraarbeid blir glorifisert av et høyt antall forelesere og seminarledere. «Ta dere tid til å jobbe litt ekstra med X!» sies det, mens vi gjennom hele studieløpet bruker uforsvarlig mye tid på å designe elegante undervisningsopplegg som ikke ligner noe man har tid til å utarbeide når man kommer ut i jobb.

Selv har jeg jobbet i skolen i ulik kapasitet gjennom hele studieløpet og har derfor merket hvordan det lærerstudenter får forespeilet på studiet ikke samsvarer med arbeidshverdagen. Det kan nok av mange gi det mye omtalte praksissjokket og oppleves demotiverende. Utdanningsinstitusjonene bør realitetsorientere og

forberede studentene på hva arbeidslivet bringer, i enda større grad.

Bevaring av fellesskolen

At fellesskolens formål gjennom tiden har fått en utvidet betydning, er tydelig. Handals uttalelser gir likevel håp om at det kan modereres til noe håndterlig. Sosial utjevning må i aller største grad skje utenfor klasserommet, la oss ta tak i samfunnsproblemene som skaper ulikhet før de forplanter seg i elevers skoleprestasjoner.

La oss ikke glemme at like muligheter for alle er et ideal. Vi lærere må akseptere det som er utenfor vår kontroll, men viktigst av alt må det samme aksepteres av foreldre og resten av samfunnet. Lærere må i aller største grad få være undervisere og klasseledere igjen.

Nå skal helst all verdens ulikheter, enten de er knyttet til kjønn, etnisitet, sosioøkonomisk bakgrunn eller intelligens, viskes vekk av skolen.

Tre tips til deg som er lærer i mat og helse!

Visste du at Fiskesprell har gratis tilbud til mat- og helsefaget i grunnskolen? Benytt deg av disse tre tilbudene for å fylle skoleåret med lærerikt innhold for dine elever.

1 Fiskesprell gir penger til innkjøp av sjømat i undervisningen

Råvarestøtten er på kr 40,- per elev på mellomtrinnet og kr 65,- per elev på ungdomstrinnet. Skolen kan søke støtte hvert skoleår.

2 Hver skole kan få tilsendt gratis kokebøker og lærerveiledning fra Fiskesprell

Fiskesprells undervisningsmaterieell til mat- og helsefaget er basert på den nye læreplanen i mat og helse (2020). Gjennom fagstoff, oppgaver og oppskrifter dekkes de fleste kompetansemål i faget.

3 Kokkesprell – en lærerik konkurranse for elever på mellom- og ungdomstrinnet

Kokkesprell er et undervisningsopplegg og konkurranse til mat- og helsefaget, hvor elevene samarbeider om å komponere sine egne oppskrifter med sjømat. Vinnerne mottar kr 10.000,- til klassekassen, samt en sjømatfest i regi av Fiskesprell. Kokkesprell gir, i tillegg til den ordinære råvarestøtten, kr 40,- i støtte per elev som deltar.

Les mer og benytt deg av tilbudene våre på fiskesprell.no/skole

Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram i samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet og Norges sjømatråd.

Visste du at annonser hos oss sees av 274 000 lesere?

Bestill annonser for 2024 nå

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

- 1 13. desember / 12. januar 2024
- 2 24. januar / 9. februar 2024
- 3 21. februar / 8. mars 2024
- 4 20. mars / 12. april 2024
- 5 24. april / 10. mai 2024
- 6 22. mai / 7. juni 2024
- 7 26. juni / 16. august 2024
- 8 21. august / 6. september 2024
- 9 18. september / 4. oktober 2024
- 10 16. oktober / 1. november 2024
- 11 20. november / 6. desember 2024

Annonsekontakt:

Grethe Ånerud i HS Media.
Telefon: 928 36 830
E-post: utdanning@hsmedia.no
utdanningsnytt.no/annonser

REGJERINGENS MANGLENDE SATSING PÅ LESING OG SKOLEBIBLIOTEK

Vi trenger et krafttak for lesing

Vi må få en kraftig og langsiktig satsing på skolebibliotekene.

«Befolkningen i Norge, spesielt barn og unge, leser mindre enn før. Regjeringen ønsker å snu denne trenden». Slik beskriver regjeringen ambisjonene for ny leselestestrategi i 2024. Årets statsbudsjett gjenspeiler ikke ambisjonene. Regjeringen foreslår å bevilge fem millioner kroner ekstra til skolebibliotekene, i alt 30 millioner.

Vi trenger et krafttak for lesing i Norge, slik de nå tar mot «läskrisen» i Sverige. Der bevilger regjeringen 1,8 milliard kroner de neste årene for å kvalifisere og bemanne alle skolebibliotek med skolebibliotekarere og kjøpe inn bøker. Norge har hatt flere kortsiktige prosjekter for skolebibliotekene som avsluttes når pengene tar slutt. Det gir ingen varig endring. I tillegg får ikke alle kommuner del i prosjektmidlene. For varig endring må vi få en kraftig og langsiktig satsing på skolebibliotekene, en satsing som kan snu den negative trenden.

Ifølge den internasjonale leseundersøkelsen PIRLS 2021 oppgir norske tiåringer lavest leseglede av de 65 landene som deltok. Bare 13 prosent av norske elever, og 18 prosent av de svenske, svarer at de liker veldig godt å lese. Snittet internasjonalt er 42 prosent. Undersøkelsen viser også en markant nedgang i leseferdighetene til norske tiåringer, kraftigere enn i vårt naboland. For å snu dette må skolen utvikle en kultur for lesing. Vi vet at holdninger til lesing påvirker elevenes leseutvikling og -forståelse.

Å satse langsiktig på å bemanne skolebibliotekene slik de vil gjøre i Sverige, er en vei å gå for å endre

norske elevers negative holdninger til lesing. De fleste skolebibliotek i Norge er ikke bemannet. Ifølge Grunnskolens informasjonssystem (GSI) var antall årsverk for skolebibliotekarere i grunnskolen 241 for skoleåret 2022/2023, noe som betyr svært få uketimer på hver av de rundt 2500 grunnskolene i Norge. De fleste i disse stillingene mangler bibliotekfaglig utdanning. Av de 70 innspillene til regjeringens arbeid med lesestrategien peker et overveldende antall på skolebibliotekene som aktuelt satsingsområde. Vi trenger et krafttak også i Norge, og Sveriges krafttak er et eksempel til etterfølgelse. Forslaget er forankret i en offentlig utredning fra 2021; Skolebibliotek för bildning och utbildning, som anbefaler nettopp satsingene i høstens forslag.

I Norge kom en utredning om skolebibliotekene i 1981. Den bragte lite endring. Vi trenger ikke vente på en ny NOU for å styrke skolebibliotekene. Kunnskapsgrunnlaget er her, i den svenske utredningen og i forskning på norske forhold. Både norsk, nordisk og internasjonal forskning viser entydig at godt utstyrte skolebibliotek der skolebibliotekar og lærere samarbeider, fremmer elevenes leseferdighet og leselest i betydelig grad. Evalueringen av Utdanningsdirektoratets tilskuddsordning viste også at elevene leser mer der skolene satser på økt bemanning og økte åpningstider i skolebiblioteket. Flere forskere peker på at fritt valg av litteratur er det som fremmer leselesten og leseferdigheten. Dette forutsetter at elevene har tilgang til en variert

samling, og at de kan få veiledning av en skolebibliotekar som kjenner dem og bøkene. I høst kommer forskrifter tilordnet den nye opplæringsloven på høring. Det er en god mulighet til å fremme forslag om å forskriftsfeste en felles standard for skolebibliotekene i Norge. I dag er forskjellene altfor store.

Skolebiblioteket er knyttet til et av skolens aller viktigste oppdrag: å lære elevene å lese, og å gi dem lyst til å lese slik at de fortsetter med det. Elever fra hjem med bøker har et fortrinn. Det viser også PIRLS

2021. Skolebiblioteket kan bidra til sosial utjevning slik at alle elever kan delta i en lesekultur. Lesing er inngangen til utdanning og deltakelse i arbeidslivet. Lesing fremmer fantasi, kreativitet og kritisk tenkning. Et velfungerende skolebibliotek kan forsterke skolens arbeid med demokrati, medborgerskap og ytringsfrihet.

Den bebudede leselestestrategien fra den norske regjeringen gir mulighet til å virkelig satse der det beviselig virker. Sammen med en ny forskrift som fastsetter standard

for bemannede skolebibliotek ved hver skole, kan dette bli et viktig skritt framover og et varig løft for norske elever.

Ingeborg Eidsvåg Fredwall
førstelektor, Universitetet i Agder

Åse Kristine Tveit
førsteamanuensis, Oslo Met – storbyuniversitetet

Idunn Bøyum
førstelektor, Oslo Met – storbyuniversitetet

Foto: Tom-Egil Jensen

Flere forskere peker på at fritt valg av litteratur er det som fremmer leselesten og leseferdigheten.

Ta vidareutdanning i Volda!

Vel mellom 13 KFK- og KFB-tilbod og søk frå 1. februar.

HØGSKULEN I VOLDA

Les meir her

Rett til ammefri

Lærere har rett til ammefri etter både arbeidsmiljøloven og tariffavtale. Tidspunktet for ammefri skal følge barnets og mors behov. Den ammende plikter ikke å ta igjen fritiden med senere arbeid.

Seksjon for juridiske spørsmål får ofte henvendelser om praktisering av ammefri for lærere. At læreren får *fri* til å amme, men liten lettelse i arbeidsoppgaver, skaper utfordringer.

Rettigheter etter lov og tariffavtale

Arbeidsmiljøloven paragraf 12–8 gir ammende ubestemt rett til fri ved amming. *Lønnet* fri etter loven er imidlertid begrenset til barnets første leveår og inntil én time de arbeidsdager der arbeidstaker har avtalt arbeidstid på sju timer eller mer. Fri utover dette er ulønnet.

De fleste av Utdanningsforbundets medlemmer har bedre rettigheter etter tariffavtalen. I KS-området gir Hovedtariffavtalens paragraf 8.3.4 rett til to klokketimer ammefri per arbeidsdag i barnets første leveår. Ved særskilt behov hos barnet skal det gis lønnet fri også ut over det første leveåret. I Oslo kommune følger noenlunde tilsvarende rettighet av Dokument 25 paragraf 4.7.9. Etter Hovedtariffavtalen paragraf 8.3.3 med PBL må læreren kunne fremlegge «bekreftelse fra lege på at det er nødvendig med amming i arbeidstiden» for rett til lønnet ammefri etter fylte ett år. I Staten åpnes det for ammefri inntil barnet fyller to år, jf. Hovedtariffavtalen paragraf 19.4.

Tariffavtalene tar i hovedsak utgangspunkt i arbeidstaker som jobber hel arbeidsdag. Deltidsansatte vil normalt få en forholdsmessig reduksjon i *lønnet* fritid.

Praktiseringen for lærere

Arbeidsmiljøloven og tariffavtalene er generelt utformet. Undervisningsstillinger omfattet av SFS2213 eller lignende har ikke egne retningslinjer for praktisering av ammefri. Individuelle forskjeller i ammebehov, arbeidstid og -oppgaver gjør det

nødvendig å gå i dialog med arbeidsgiver om avviklingen.

Mangel på klare retningslinjer medfører at det kan oppstå uenighet. En konstruktiv dialog med arbeidsgiver er det som oftest gir positivt utfall for våre medlemmer. Ofte vil det være nyttig å involvere tillitsvalgt.

Partenes felles utgangspunkter for slike diskusjoner bør og skal imidlertid være:

1. Barnets og mors behov er styrende for *når* den faktiske fritiden skal tas ut.

2. Ammefri skal medføre en reell avlastning i arbeidstakers arbeidsbyrde. Arbeidstaker skal ikke måtte jobbe «inn igjen» de arbeidsoppgavene læreren ikke får utført på grunn av ammingen.

Det kan ikke anses tilstrekkelig at det kun settes inn vikars dersom amming faller i en undervisningstime og/eller at deler av undertiden «låses». Utdanningsforbundet mener at arbeidsbelastningen, det vil si beskjeftigelsen, må reduseres på en måte som tar hensyn til faktisk nedsatt arbeidstid i den perioden amming er aktuelt. Beskjeftigelsen kan for eksempel reduseres ved fritak for undervisning i enkeltfag og at det settes inn vikarer over en lengre periode. Med utgangspunkt i en arbeidsuke på 37,5 timer, vil for eksempel to timer amming per dag utgjøre 26,67 prosent nedsatt arbeidstid. Den faktiske implementeringen må uansett vurderes konkret. Så lenge ammefri skjer etter tariffavtalen, skal tilpasningene ikke medføre trekk i lønn.

Vi anbefaler at hovedtillitsvalgte tar opp problemstillingen på rett nivå, med mål om å utarbeide overordnede retningslinjer for praktiseringen av ammefri. Dette også for å unngå at saker overlates til det enkelte medlem alene.

Jonas Thorsdalen Wik

advokat i
Utdanningsforbundet

Mangel på klare retningslinjer medfører at det kan oppstå uenighet.

ASCHEHOUG

Hold deg oppdatert
og få faglig påfyll som er
relevant og aktuelt for deg.

Meld deg på vårt nyhetsbrev.

MEDBORGERSKAP

Aldri har god utdanning vært viktigere enn i dag

Steffen Handal
Leder

Terje Skyvulstad
1. nestleder

Hege Valås
2. nestleder

Vi lever i et land og en tid hvor flertallet av befolkningen har en velferd som tidligere generasjoner bare kunne drømme om. Vi lever i et land og en tid der velferds-samfunnets sikkerhetsnett gir flere muligheter enn noen gang til å leve gode liv, sosial mobilitet og rom for personlig utvikling og selvrealisering.

Men vi lever også i et land og en tid der stadig flere barnehagebarn og elever vokser opp i fattigdom. Vi lever med andre ord i en tid der velferden øker for mange samtidig som fattigdommen vokser for andre. Dette skaper motsetninger mellom grupper i samfunnet, og det kan bidra til polarisering, noe som også preger det internasjonale samfunnet. I deler av verden opplever barn og unge krig og konflikt. Grupper av mennesker settes opp mot hverandre, og barn lærer å gjenkjenne andre som sine fiender.

Det er mot dette bakteppet vi på landsmøtet understreket: Aldri har god utdanning vært viktigere enn i dag. Aldri har vi, som lærere i barnehage og skole, vært viktigere enn i dag. God utdanning kan dempe splittelse og utenforskap. God utdanning gir elevene mulighet for kunnskapsbygging, sannhetssøking og evne til å tenke kritisk.

I utviklingen av velferdsstaten og demokratiet har god og likeverdig utdanning vært viktig – kanskje til og med helt avgjørende. Og det er et prosjekt som aldri sluttfo-

res. Skal demokratiet leve, må det kontinuerlig styrkes og videreutvikles. Det må evne å møte utfordringer vi for få år siden ikke kjente til, og det må kunne løse problemer vi i dag ikke vet om eller ser rekkevidden av.

Utdanningssektoren spiller en nøkkelrolle i dette arbeidet. For i en verden der stridende parter setter barn, unge og voksne opp mot hverandre, er vår oppgave å gjøre barnehagene og skolene til arenaer for fellesskap og samhold. Når informasjon gjøres til upålitelig propaganda som spres både i sosiale medier og fra myndighetene i land i krig, er lærernes oppgave å utvikle kritisk bevissthet og evne til å utforske ulike perspektiver. Og når ulikhet blir brukt til å skape hat og frykt, er vår oppgave å finne verdien i mangfoldet, med respekt for hver enkelt. Uavhengig av bakgrunn, etnisitet, kjønnsidentitet eller religion.

Som avtroppende ledelse i Utdanningsforbundet håper vi du som er lærer husker på dette. Vi vet det kan være frustrerende at enhver partipolitiker, utdanningsadministrator eller journalist gjør seg selv til ekspert på detaljer i din yrkesutøvelse. Men kanskje skal du av og til se rett forbi dem og heller finne blikket til de barna, ungdommene og voksne vi hver dag jobber for og sammen med. Det er sammen med dem vi bygger et sterkere demokrati for framtida.

Aldri har god utdanning vært viktigere!

I en verden der stridende parter setter barn, unge og voksne opp mot hverandre, er vår oppgave å gjøre barnehagene og skolene til arenaer for fellesskap og samhold.»

Foto: Leif Harboe/Flickr

Nasjonale prøver, og også eksamen, er noe av det Prøitz-utvalget har sett nærmere på.

UTVALG VIL AVSKAFFE DAGENS NASJONALE PRØVER:

– Klokt!

På landsmøtet vedtok Utdanningsforbundet at nasjonale prøver må avvikles. Det mener også Prøitz-utvalget, som nylig la frem NoU-en «Kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling i skole».

Prøitz-utvalget ble nedsatt i fjor vår, og fikk i oppdrag å gjennomgå bruken av prøver og krav til rapportering og dokumentasjon i skolen. I midten av november la de frem sin rapport. Utvalget sier her at dagens nasjonale prøver har svakheter fordi de ikke gir lærerne god nok hjelp i det pedagogiske arbeidet. Derfor ønsker utvalget å avskaffe nasjonale prøver.

– Klokt!

– Denne formuleringen er faktisk ganske nært vårt landsmøtevedtak. Nasjonale prøver har hatt 20 år på å forsvare sin posisjon i norsk skole, men har ikke lyktes. De bidrar til skolestress hos mange elever, og oppleves som lite nyttige for lærerne i deres arbeid med elevenes læring. I tillegg gir de upresis styringsinformasjon, sier Steffen Handal.

Det var et stort behov for en gjennomgang av systemet for kvalitetsvurdering og å gjøre betydelige endringer, understreker han.

– Allerede i utvalgets første delrapport felles det i realiteten en knusende dom over dagens system: Det er omfattende og svært ressurskrevende, elevenes resultater har ikke blitt bedre og en sannsynlig konsekvens er målforskyving – altså at viktige deler av skolens mandat nedprioriteres til fordel for smale, målbare deler av oppdraget som er gjenstand for testing, sier Handal.

Hurdalsløfte om færre prøver

Prøitz-utvalget mener Norge må utvikle et helt nytt system for kvalitetsutvikling der elevenes læring og lærernes arbeid i klasserommet står i sentrum i større grad enn før.

Utdanningsforbundets leder håper at kunnskapsministeren følger opp denne overordnede intensjonen, og at regjeringen innfrir løftene fra Hurdalplattformen om å redusere antall prøver.

– Nå er det viktig at kunnskapsministeren tar inn over seg kritikken av dagens system både fra utvalget og profesjonen.

I vedtaket fra Utdanningsforbundet landsmøte står det at i stedet for de nasjonale prøvene skal det utvikles andre faglig-pedagogiske verktøy som har et pedagogisk formål og som lærere skal bestemme bruken av. De pedagogiske verktøyene skal være tilgjengelige for alle skoler, og de skal skreddersys til pedagogiske formål.

Ønsker læringsstøttende prøver

Fullt så tydelig har ikke Prøitz-utvalget vært. Utvalgets flertall ønsker i stedet nye prøver som likner ganske mye på dagens. De foreslår at det fortsatt blir prøver, nå kalt læringsstøttende prøver, i stedet for nasjonale prøver.

– Det er et godt utgangspunkt at utvalget og Utdanningsforbundet har noenlunde den samme oppfatning av at dagens prøver og system for kvalitetsutvikling ikke fungerer. Men utvalgets forslag til nye læringsstøttende prøver er ikke et godt alternativ – det kan bety at det blir mer av det samme, frykter Handal.

Foto: Utdanningsforbundet/Tom-Egil Jensen

Det nye sentralstyret i Utdanningsforbundet for neste periode. Fra venstre: Christian Evenshaug, Ida Næss Hjetland, Inger Grødem Haraldsen, Linn Therese Myrvold, Maja Henriette Jensvoll, Anita Holm Cirotzki, Turid Buan Øfsti, Morten Skauen Sørmo og Thomas Nordgård. Ikke på bildet: Ingeborg Lovise Tyse, leder Geir Røsvoll og nestlederne Ann Mari Milo Lorentzen og Thom Bjørnar Jambak.

Dette er det nye sentralstyret

På Utdanningsforbundets landsmøte i november ble det valgt nytt sentralstyre som skal lede forbundet de neste fire årene. Det nye styret trer i kraft 1. januar 2024.

- Leder Geir Røsvoll, medlemsgruppe Grunnskole
- 1. nestleder Ann Mari Milo Lorentzen, medlemsgruppe Barnehage
- 2. nestleder Thom Bjørnar Jambak, medlemsgruppe Videregående opplæring og fagskole
- Øvrige medlemmer av sentralstyret er:
- Anita Holm Cirotzki, Barnehage
- Christian Evenshaug, Grunnskole
- Ida Næss Hjetland, Faglig og administrativt støttesystem
- Ingeborg Lovise Tyse, Videregående opplæring og fagskole
- Inger Grødem Haraldsen, Barnehage
- Linn Therese Myrvold, Grunnskole
- Maja Henriette Jensvoll, Universitet og høyskole
- Morten Skauen Sørmo, Videregående opplæring og fagskole
- Thomas Nordgård, Grunnskole
- Turid Buan Øfsti, Grunnskole

Møtende varamedlemmer er Stine Christensen Holtet, Grunnskole, Monica Undseth, Faglig og administrativt støttesystem, og Marianne Rygg, Grunnskole.

Ikke-møtende varamedlemmer er Renée Christin Røynealand, Barnehage, Silje Marie Bentzen, Grunnskole, Anne Cathrine Fodstad, Videregående opplæring og fagskole, Paul Ivar Pedersen, Grunnskole, og Kitty Garborg, Universitet og høyskole.

LANDSMØTET

Åpner for å utrede egen

Hvordan kan Utdanningsforbundets medlemmer få bedre uttelling i lønnsoppgjørene? Landsmøtet vedtok å se nærmere på nye muligheter.

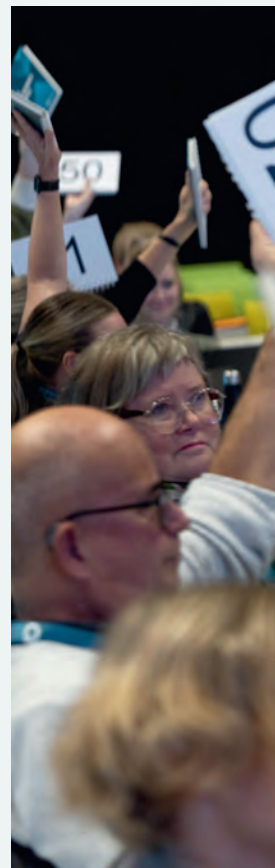
– Lærere er opptatt av å få høyere lønn, sa Steffen Handal da han på landsmøtet diskuterte behovet for nye tariffpolitiske virkemidler på hovedorganisasjonsnivå.

Han var samtidig kjapp med å advare.

– Egen politikk kan stå i veien for å få bedre uttelling, advarte Utdanningsforbundets avgående leder.

Samtidig minnet han om at situasjonen i KS i dag er slik at vi «forhandler med en motpart som ikke har villet prioritere lærerne i skoleverket», og derfor ønsket sentralstyret å utrede nye forhandlingsgrep. «Sentralstyret mener at organisasjonen trenger nye tariffpolitiske virkemidler for å stanse mindrelønnsutviklingen til undervisningspersonalet i KS-området. For å unngå at andre gruppers lønnsvekst «finansieres» av våre lønnsmidler, slik vi har erfart i mange år, er vi avhengig av å både få kontroll over egen lønnsmasse og kontroll over fordeling av egen lønnsmasse.», skrev de i sin innstilling.

Etter en grundig debatt vedtok landsmøtet å utrede nye tariffpolitiske virkemidler for å stoppe mindrelønnsutviklingen for lærere i skoleverket, samtidig som de understreket behovet for nye tariffpolitiske virkemidler for å unngå kompetanseflukten fra barnehagene.

Krever en annen praktisering av front

Mens deler av privat sektor stikker fra, holdes offentlige ansatte strengt innenfor frontfagsrammen. Signalet fra landsmøtet var klokkeklart: Praktiseringen av frontfaget må endres.

– Frontfagsmodellen har tjent nasjonen godt. Det er ikke noe tvil om det. Det kan den fortsatt gjøre, men praktiseringen av den må også ta hensyn til den kompetanseangelen som deler av offentlig sektor

lider under, sa Turid Buan Øfsti fra sentralstyret i sin innledning til saken på Utdanningsforbundets landsmøte i november.

Hun minnet om en tynslitt tillit til frontfagsmodellen.

– Deler av privat sektor stikker av lønnsmessig, mens offentlig ansatte holdes stramt innenfor frontfagsrammen.

Sentralstyret hadde lagt fram forslag til en helt ny tekst om frontfagsmodellen i dokumentet «Vi utdanner Norge». Landsmøtet støttet hovedlinjene i forslaget. Signalet var klokkeklart: At praktiseringen av

et kapittel for lærerne

Foto: Tom-Egil Jensen

Utdanningsforbundets landsmøte på Lillestrøm stemte over en rekke saker, deriblant frontfaget og å få utredet et nytt kapittel for lærerne.

ntfaget

frontfaget må endres, og at intensjonene med modellen må etterleves. Målet var å gjøre forbundets politikk om frontfagsmodellen tydeligere, i tråd med Unios allerede vedtatte politikk.

Ett av tre mål med modellen innfris ikke i dag: Den økonomiske rammen i offentlig sektor må være fleksibel nok til å sørge for flytting av arbeidskraft til velferdstjenester med store rekrutteringsutfordringer, med lønn som virkemiddel.

Reise i julen

Har du vår reiseforsikring er du dekket på både små og store reiser. Kanskje skal du hjem til familie i julen, eller ut for å oppleve det store utland. Forsikringen vil gjelde i det du forlater hjemmet ditt, så godt dekket er du uansett. Men et godt råd, kjøp forsikring før du bestiller reisen, da gjelder avbestillingsdekningen om du skulle bli syk og ikke lenger kan dra.

**Les mer om reiseforsikringen på udf.no.
God tur, og god jul!**

Kurs

Tidlig innsats for å forebygge uønsket skolefravær

31. januar inviterer vi til seminar der fokus er tidlig innsats i skolefraværssaker. Du vil få verktøy og strategier som hjelper deg til å forebygge skolefravær, snu et bekymringsfullt fravær før det får utviklet seg, og skape et inkluderende læringsmiljø for alle elever. Seminaret er gratis for medlemmer av Utdanningsforbundet/Pedagogstudentene, avgift kr 500 for andre. Du velger om du vil være med i Lærernes hus eller vil følge seminaret digitalt. Foredragsholdere er Marren-Johanne Nordby, Silje Hrafa Tjersland, og Vigdis Lothe Waaler.

Foto: AnneLea

Forskerfrø 2024

5. februar ønsker Naturfagsenteret og Utdanningsforbundet velkommen til Lærernes hus og nasjonal naturfagkonferanse for ansatte i barnehagen. På Forskerfrø 2024 blir det en rekke spennende foredrag fra forskere og innlegg fra praksisfeltet. Det blir utdeling av Forskerfrøprisen. Ja, og selvsagt kommer Petter Bøckman. Vi gleder oss til å se dere i Lærernes hus!

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ulike livsfaser.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Person 311 forsikring		Kritisk sykdomsforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån og billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Husk reiseforsikring i julen

Den gjelder enten du drar til utlandet, eller hjem til jul. Når sant skal sies, så gjelder den allerede i det du går ut av døra. Og du: husk å kjøpe reiseforsikringen før du bestiller reisen, så får du avbestillingsdekning hvis du blir syk og ikke kan dra.

God tur :-)

Mer om **reiseforsikring**
på **udf.no**

UTDANNINGS
FORBUNDET

Ønsketenking

Hvis du fikk ett ønske oppfylt. Hva som helst. Hva skulle det være?

Når barn får dette spørsmålet, ønsker de seg ofte en million nye ønsker. Men det går ikke an. De vet det egentlig, men må prøve likevel. Diskusjonen i ungeflokken blir ofte hvordan det ene ønsket kan føre til at de får flere ønsker.

For det er skrekkelig vanskelig. Ett ønske. Nå har du sjansen til å forandre livet ditt!

I helt spesielle tilfeller kan valget være enkelt: Hvis du, eller noen du er glad i, er i en helt prekær situasjon, kan oppfyllelsen av ett ønske være løsningen. Men en slik situasjon er det jo ingen som ønsker seg.

Fortellingene er fulle av folk som møter mystiske og mytiske vesener og får oppfylt ett ønske. Av og til tre, men oftest ett. I noen fortellinger brukes ønsket til å redde noen andre. Da går det bra. Bruker de ønsket til å berike seg selv, får det uante konsekvenser.

Kong Midas fikk oppfylt ønsket om at alt han tok i, skulle bli til gull. Han forgyllet sin egen datter, bokstavelig talt, før han nesten sultet i hjel. Redningen ble at ønsket ble tatt tilbake. Det er ikke alltid mulig.

**Petit av
Hilde Eskild**

Hilde Eskild

lærer, forfatter og forteller

En romersk sibylle fylte hendene med finkornet sand og ønsket å leve like mange år som hun hadde sandkorn i hendene. Hun glemte å be om ungdom i alle disse årene. Dermed laget hun sitt eget helvete.

En gammel kone ønsket at alt hun dro i skulle bli langt. Noe av det første hun gjorde, var å dra bort snørr fra under nesa og tørke fingrene bak. Slik endte hun med nesa i baken, og der slutter eventyret.

Det er skummelt å ønske seg noe, for det kan få konsekvenser vi slett ikke vil ha. Felles for alle ønsker er likevel at du faktisk må våge å ønske. Du må ta en beslutning. Du må ta en sjanse på at dette blir bra.

Hva er da så spesielt med disse eventyrlige ønskene? Sannheten er jo at vi ikke bare får ett ønske i livet. Vi får muligheter hele tiden. Vi må velge hele tiden. Så spennende, og så krevende er det å være menneske.

Ønskene i fortellingenes verden kan imidlertid være spektakulære. Jeg vet om en mann som ønsket seg motorvei fra Norge til Island. Det kunne ikke ånden i flasken klare, så han ba mannen ønske seg noe annet. «Jeg ønsker å forstå kvinner,» sa mannen. «Vil du ha to eller fire felt på motorveien?» spurte ånden.

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

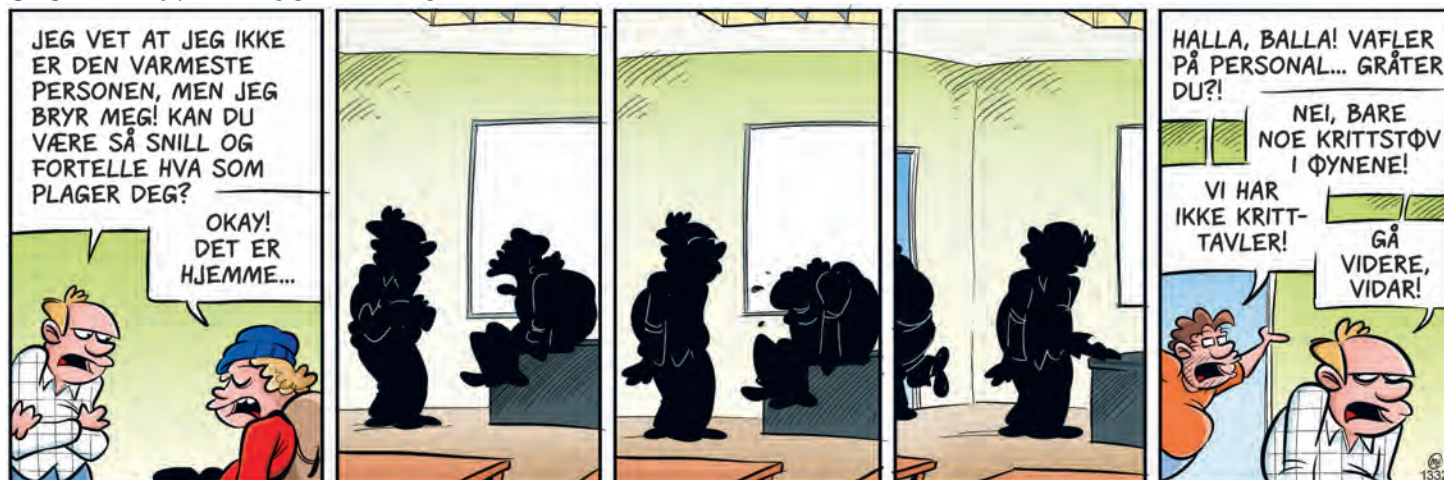

Foto: Adobe Stock

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. I hvilken by ligger Lille Lungegårdsvannet?
2. Hvilket norsk fotballag har kallenavnet «Gutan»?
3. Fra hvilket land kommer eplebrennevinet calvados?
4. Hva er det franske navnet på den tyske byen Köln?
5. Hva måles med en gradskive (også kalt transportør)?
6. Hvilken norsk forfatter debuterte med romanen «Sult» i 1890?
7. Hvilken øygruppe tilhører Menorca?
8. Hva er dendrologi?
9. Hvilken norsk artist er blant annet kjent for låten «Ein farfar i livet»?
10. Hva slags instrument er en torader?
11. I hvilket land var Hosni Mubarak president fra 1981 til 2011?
12. Hva er en kremle?
13. Hva slags krydder er det i pultost?
14. Hva er navnet på Islams sentrale helligdom, en steinbygning som ligger i Mekka i Saudi-Arabia?
15. Hva heter Norges sentralbanksjef?

Quizmeister: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 59

FOR 50 ÅR SIDEN

Seksual- og prevensjonsundervisningen i gymnasen

Det må bli et hovedanliggende for skolen at prevensjonsundervisningen ikke fremelsker eller – bevisst eller ubevisst – «frigjør» seksuallivet fra sin etiske sammenheng og dermed forringer det. Det kan ikke være rett å tilrå en instruksjon i bruk av preventive midler som, galt lagt opp, må ha som følge at de unge får forståelsen av at frie forbindelser er legitime. I så fall vil skolen ha gått ærend for retninger og oppfatninger som ikke synes å ville ta hensyn til de livssammenhenger som vi har talt om ovenfor og som er forutsetninger for et optimalt seksualliv.

Eilert Dæhlin

Den høgre skolen, nr. 25/1973

FOR 25 ÅR SIDEN

Norske lærere tjener minst i Vest-Europa

Norske lærerlønninger ligger i bunnsjiktet blant OECD-landene. Sammenlignet med vest-europeiske land tjener norske lærere minst. Det går fram av årets utgave av «Education at a Glance», OECDs utdanningsstatistikk.

I gjennomsnitt tjener lærerne i OECD-landene 26 649 dollar. Det er mer enn norske lærere som står oppført i statistikken med 21 127 dollar. Sammenligningene av lønningene bygger på lærernes kjøpekraftevne i de enkelte land.

Norsk skoleblad nr. 36/1998

GYLNE ØYEBLIKK

Et raseri kan føre til så mangt

Silje Marie Bentzen blir nesten aldri sint.

Tekst: Ylva Törnngren | yt@utdanningsnytt.no

– De kasta viskelær, de var på mobilen, de slengte kommentarer stadig vekk; ord som skapte utrygghet, sier Silje Marie Bentzen, lærer ved Nordseter skole i Oslo.

Disse ungdommene tilhørte hennes første kull, og tiden var rett før pandemien.

– Jeg måtte hele tiden ta elever ut av klassen og snakke med dem. Annenhver dag! Jeg brukte utrolig mye tid på å danne relasjoner, både med hver enkelt elev og hele klassen. Iblant måtte jeg ut av klasserommet. – Ellers klikker det for meg, sa jeg til elevene. Da jeg kom inn igjen, ble det bedre – en stund.

I klassen gikk 30 elever. Det var særlig rundt ti av dem som stod for mye av uroen. Det gikk sterkt utover de andres læring, og Silje var mildt sagt frustrert: – Det var så mye støy som ikke hadde med fag å gjøre!

En illsint tirade

Så kom dagen. Silje hadde gitt dem i oppgave å skrive mikro-noveller.

Hun understreker til Utdanning at hun er en veldig lite sint person og at elevene visste at hun var glad i dem, at det lå kjærlighet i bunnen. Elevene utfordret henne likevel sterkt som klasseleder:

– De fikk fram så mye følelser i meg! Jeg ble så sint!

– Brølte du?

– Nei, men jeg brukte en høy, tydelig stemme. Det var tydelig at jeg var forbannet.

– Hva sa du?

– Jeg minnet om hvorfor vi er på skolen. At jeg hadde prøvd å planlegge for at alle skulle lære, og så ødela de bare for hverandre. At de ikke respekterte hverandre og heller ikke meg. Jeg var så rasende, men så ... svarer Silje, og fortsetter:

– Uttrykket deres! De satt og måpte, sånn «Nå har vi gått over grensa». Det fikk meg til å bikke over. Jeg begynte å le!

Da lo alle.

– Et beskrivende øyeblikk for den gjengen der. Så mitt raseri endte i befriende latter og fine samtaler, sier Silje.

Opp og ned og morsomt

– På tross av veldig mye opp og ned hadde jeg kanskje noen av de morsomste timene, både undervisningsmessig og ellers, med den klassen. De turte å utfordre hverandre og å si akkurat hva de mente, minnes Silje og fortsetter: – Til skoleavslutningen ga de meg en minnebok der alle hadde skrevet så veldig fint til meg, og de tøffeste gutta gråt!

– Ingen har formet meg mer som lærer enn dem. De lærte meg så mye!

Ingen har formet
meg mer som
lærer enn dem.

Silje Marie Bentzen (35)
lærer ved Nordseter skole i
Oslo og arbeidsplassstillsvalgt

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Hold deg
oppdatert,
last ned
appen

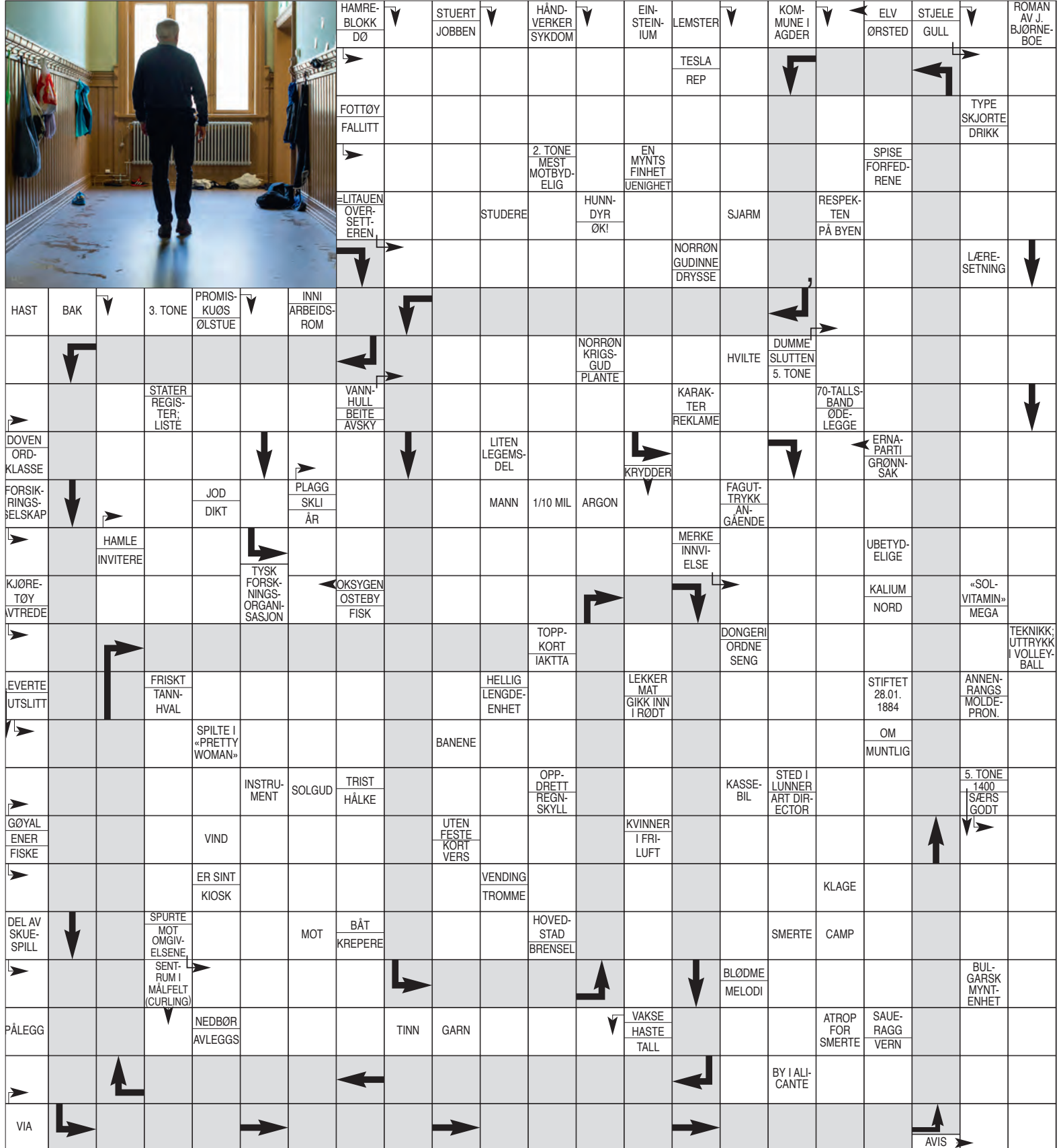

UTDANNINGSNYTT

KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: **kryssord@utdanningsnytt.no** innen tirsdag 2. januar 2024.

To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

LØSNINGER

Kryssord nr 10

VINNERNE: Nils E. Hansen, Hamar, og Toril Bjerkeli, Halden. Premien er hver sin boksjepp på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Bergen
2. Tromsø IL
3. Frankrike
4. Cologne
5. Vinkler
6. Knut Hamsun
7. Balearene
8. Læren om trær
9. Odd Nordstoga
10. Trekkspill
11. Egypt
12. En sopp
13. Karve
14. Kaba
15. Ida Wolden Bache

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer 12. januar 2024

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

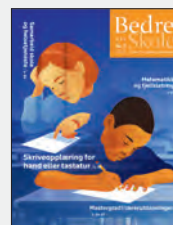
Første steg
Tidsskrift for barnehagelærere.
Tre utgaver pr år.

Yrke
Fokus på yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Bedre Skole
fra førsteklasse til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forsknings-tidsskrift.
Fire utgaver pr år.

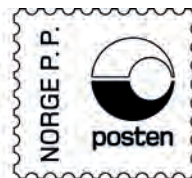
MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

Kjære lesere, bidragsytere og annonsører

Vi ønsker alle
en riktig god jul
og et godt nytt år!

